

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
на тему

**"РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ
ВІДКРИТТЯ МЕБЛЕВОГО МАГАЗИНУ В ЧЕХІЇ"**

Виконав: здобувач IV курсу, групи МЕВ-163с
Спеціальності 292 Міжнародні економічні
відносини

Кивенко А.О.

Керівник: Задоя О.А. кандидат економічних
наук, доцент _____

*прізвище, ініціали, науковий ступінь,
вчене звання*

Дніпро

2020

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Затверджую:

Зав. кафедри ____Задоя А.О._____
доктор економічних наук, професор_____

(підпис, прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

“ ____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу

КИВЕНКО А.О. _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема роботи ____ "Розробка міжнародного інвестиційного проекту відкриття меблевого магазину в Чехії

" _____

2. Керівник роботи ____Задоя О.А., кандидат економічних наук, доцент_____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом від " ____ " _____ 20__ р., № _____

3. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ____ 30.05.2020 _____

4. Цільова установка та вихідні дані до роботи:

-
-
- основна задача проекту вивчити соціально-економічний стан розвитку Чехії, проаналізувати діяльність Чехії , зокрема зовнішньоекономічну , та дізнатись як розробити міжнародний інвестиційний проект в Чехії
-
-
-

5. Зміст роботи (перелік питань, які належить розробити):

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали, посада)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	Задоя О.А., к.е.н., доцент	15.03.2020	29.03.2020
Розділ 2	Задоя О.А., к.е.н., доцент	25.03.2020	10.04.2020
Розділ 3	Задоя О.А., к.е.н., доцент	10.04.2020	12.05.2020

7. Дата видачі завдання _15.03.2020 _____

8. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
	Сучасний стан соціально-економічного розвитку Чехії	01.04.2020	29.03.2020
	Аналіз зовнішньоекономічної діяльності Чехії	15.04.2020.	10.04.2020
	Розробка міжнародного інвестиційного проекту відкриття меблевого магазину в Чехії	15.05.2020	12.05.2020
	Подання завершеної роботи	01.06.2020	30.05.2020

Здобувач

_____ Кивенко А.О. _____
підпис прізвище, ініціали

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Задоя О.А. _____
підпис прізвище, ініціали

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЧЕХІЇ	7
1.1. Загальна характеристика розвитку економіки Чехії.....	7
1.2. Характеристика соціального розвитку Чехії.....	11
1.3. Ринок праці Чехії та її участь у міжнародних міграційних процесах	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕХІЇ	22
2.1. Характеристика інвестиційної діяльності в Чехії.....	22
2.2. Експортно-імпортна діяльність Чехії.....	25
2.3. Оцінка інвестиційного клімату в Чехії	35
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ВІДКРИТТЯ МЕБЛЕВОГО МАГАЗИНУ В ЧЕХІЇ.....	43
3.1. Обґрунтування доцільності інвестиційного проекту	43
3.2. Планування реалізації інвестиційного проекту	52
3.3. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проекту.....	56
ВИСНОВКИ.....	59
ДОДАТКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	67

ВСТУП

Інвестиції - ключовий фактор економічного зростання, особливо для країн з несприятливою демографічною структурою і негативними тенденціями в динаміці працездатного населення, до яких відноситься Україна. Саме вкладення в основний капітал, що забезпечують зростання продуктивності праці, є в середньостроковій і довгостроковій перспективі одним з основних драйверів зростання в країнах, що розвиваються. Найбільш сильна залежність росту продуктивності праці від вкладень в основні фонди характерна для галузей реального сектора, в тому числі промисловості.

Інвестиції, в тому числі і в розвиток бізнесу за кордоном, є інвестиції є основою для здійснення політики розширеного відтворення, прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, структурної перебудови економіки та збалансованого розвитку всіх, її галузей, створення необхідної сировинної бази промисловості, розвитку соціальної сфери, вирішення проблем обороноздатності країни та її безпеки, проблем безробіття і охорони навколишнього середовища і т. д.

На прийняття організацією рішення про інвестиції - напрямків вкладень і обсягів - впливає велика кількість як зовнішніх по відношенню до підприємства чинників, так і внутрішніх, які визначаються характеристиками самої організації. Розуміння і пояснення впливу різних чинників, в тому числі інвестиційних стратегій на інвестиційне поведінку підприємств має як теоретичне, так і практичне значення для формування ефективної державної політики щодо стимулювання інвестицій і забезпечення стійких темпів економічного зростання.

Актуальність розробки інвестиційного проекту підприємства визначається рядом умов. Головною умовою є те, що для сучасного світу характерна висока інтенсивність змін факторів зовнішнього середовища. В умовах високої мінливості відсутність ефективної інвестиційної стратегії, яка враховує можливі

зміни, може привести до краху підприємства. Одним з найбільш важливих умов, які обумовлюють актуальність і значимість розробки інвестиційного проекту, є можливість переходу на новий етап розвитку підприємства. При цьому розроблена стратегія інвестування підприємства враховує можливі зміни зовнішнього середовища і дозволяє завчасно адаптувати діяльність підприємства до майбутніх кардинальних змін.

Метою даної дипломної роботи є розробка та шляхи реалізації міжнародного інвестиційного проекту відкриття меблевого магазину в Чехії.

Для досягнення поставленої мети в рамках дослідження потрібно вирішити такі завдання:

- дати загальну характеристику розвитку економіки Чехії;
- охарактеризувати соціальний розвиток Чехії;
- ознайомитися ринком праці Чехії та її участі у міжнародних міграційних процесах;
- провести аналіз інвестиційної діяльності в Чехії;
- проаналізувати експортно-імпортну діяльність Чехії;
- оцінити інвестиційний клімат в Чехії;
- обґрунтувати доцільність інвестиційного проекту;
- провести планування реалізації інвестиційного проекту;
- оцінити економічно ефективність інвестиційного проекту.

Об'єктом дослідження є економічне середовище та міжнародна економічна діяльність Чехії.

Предмет дослідження є розробка міжнародного інвестиційного проекту відкриття меблевого магазину в Чехії.

У дипломній роботі було використано такі методи дослідження: порівняння, індексний, балансовий, графічний, економіко-математичний і інші методи економічного обґрунтування, а також систематизації та узагальнення (для розроблення рекомендацій та пропозицій щодо покращення міжнародної діяльності та інвестиційного забезпечення підприємства), економіко-статистичний (для проведення розрахунків функціонування українського та

європейських ринків), аналітичний і структурно-логічний (для розроблення методів та показників запропонованого проекту), графічний (для представлення проаналізованої інформації).

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці міжнародного інвестиційного проекту відкриття меблевого магазину в Чехії.

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЧЕХІЇ

1.1. Загальна характеристика розвитку економіки Чехії

Чеська Республіка (Чехія, ЧР) - держава в Центральній Європі, межує з Німеччиною, Словаччиною, Австрією і Польщею. Утворена 1 січня 1993 після поділу Чехословаччини.

В адміністративно-територіальному відношенні ЧР розділена на 14 суб'єктів (13 країв і р Прага). Територія Чехії складає 78,9 тис. Кв. км. Чеський ландшафт дуже різноманітний. Західна частина (Богемія) лежить в басейнах річок Лаби (Ельба) і Влтави (Молдау), оточених в основному низькими горами (Судети і їхня частина - Крконоше), де знаходиться найвища точка країни - гора Сніжка заввишки 1 602 м. Моравія, східна частина, також досить горбиста і в основному лежить в басейні річки Морава, а також містить витік річки Одри (Одер). Річки, що протікають по території Чеської Республіки, впадають в три моря: у Північне, Балтійське і Чорне. Власної морського кордону країна не має.

Клімат помірний, з теплим літом і холодною, похмурою і вологою зимою визначається змішуванням морського і континентального впливу. Погода в Чехії в літню пору досить стабільна і приємна, так як гори, що оточують її по всьому периметру, не дають можливості проникненню вітрів.

Чеська Республіка входить в число промислово розвинених країн Центральної та Східної Європи. Основою економіки Чехії є такі галузі промисловості, як машинобудування, автомобільна промисловість, чорна металургія, електротехніка і електроніка, хімія і нафтохімія, сільське господарство і харчова промисловість, фармацевтика, виробництво скла та текстилю, а також сфера послуг.

Традиційно Чеська Республіка відноситься до найбільш значущих світових виробників машинобудівної продукції, займаючи, зокрема, друге місце в світі з

виробництва легкових автомобілів у розрахунку на душу населення. Чехія щорічно входить в 15 перших країн за кількістю вироблених автомобілів.

Економіка Чехії є експортоорієнтованою. У структурі чеських поставок переважає продукція групи СМТК «машини, устаткування і транспортні засоби», питома вага якої в чеському експорті становить 57%.

Володіючи значним економічним потенціалом і розвиненою транзитною інфраструктурою, Чеська Республіка входить в десятку найбільших торгових партнерів України в ЄС і в двадцятку в усьому світі.

Чеська Республіка бере участь в роботі більш ніж 60 міжнародних економічних, чотирьох фінансових організацій і одного міждержавного об'єднання. Найбільш важливе значення для розвитку економіки Чехії має її членство в ЄС, СОТ, ОЕСР, а також участь в роботі МВФ і Світового банку.

З моменту членства ЧР в ЄС (01.05.2006) на неї повністю розповсюджуються двосторонні і багатосторонні, а також регіональні торгові угоди, укладені Євросоюзом, в тому числі преференційного характеру.

Відповідно до індексу глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), розрахованим за методикою Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum) на 2019-2020 рр., Чеська Республіка займає 31 місце. Індекс глобальної конкурентоспроможності Чехії зріс з 4,7 (показник періоду 2018-2019 представлені в Додатку А) до значення 4,8 [3, с. 22].

Економіка Чехії займає 13-е місце серед всіх економік країн-членів ЄС по конкурентоспроможності економіки, випереджаючи інші країни «Вишеградської четвірки», а також Португалію, Італію, Грецію та Іспанію. Валовий внутрішній продукт Чехії в 2019 р., розрахований за паритетом купівельної спроможності, становить 0,29% світового валового продукту. Головними факторами, що стримують розвиток чеської економіки, є податкове регулювання, бюрократія і політична нестабільність.

Зберігається сильна залежність від зовнішніх чинників. Так, країна не змогла уникнути другої хвилі світової фінансово-економічної кризи, що призвела до спад промислового виробництва, ВВП, уповільнення ЗЕД. Погіршення

економічної ситуації в Чехії вже в 2013 р, в тому числі з причини проведеної політики бюджетної економії і почалася рецесії в наступні два роки, призвело до переходу до політики стимулювання економічного росту, що позначилося на зростанні ВВП (таблиця 1.1) вже в 2016 року і в наступні роки, хоча і з характерною нестабільністю динаміки внаслідок вичерпання короткострокових факторів економічного зростання.

Таблиця 1.1

Показники розвитку чеської економіки, 2009-2019 рр.

Показник	2009	2015	2016	2017	2018	2019
Індекс зростання ВВП, %	102,1	99,5	102,7	105,4	102,4	104,5
Індекс зростання промислового виробництва, %	108,6	99,9	105,0	104,3	103,4	106,5
Рівень інфляції, %	1,5	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5
Накопичені ПІІ, млрд дол.	128,5	134,1	121,5	116,6	121,9	156,0
Частка експорту в ВВП, %	66,0	76,9	82,6	81,0	79,5	79,5
Темпи зростання експорту, %	18,4	3,3	14,3	7,0	2,3	6,8
Темпи зростання імпорту, %	21,2	2,0	13,3	8,7	0,5	8,8

Складено по: [10, 12, 13]

Зокрема, для стимулювання експорту Чеський національний банк в 2015 р перейшов до практики валютних інтервенцій, яка була скасована тільки в 2019 р Основний внесок у зростання ВВП продовжували вносити не тільки зовнішня торгівля, а й споживання домашніх господарств. В результаті останні чотири роки показники приросту чеського ВВП перевищували середні по ЄС, а в 2019 р країна були в числі десятки лідерів за динамікою ВВП в Євросоюзі. Тим самим, залежачи від зовнішнього попиту, динаміка чеської економіки продовжувала демонструвати нестійкість зростання, хоча найчастіше показники зростання ВВП значно випереджали середньоєвропейський рівень, що властиво і іншим учасникам ЄС з невеликою економікою [7]

Сильна залежність від потоків іноземного капіталу, які, скоротившись в період фінансово-економічної кризи 2010 р, стала потужним зовнішнім шоком

для Чехії тогд²⁶ і згодом. Негативна динаміка ПП спостерігалася в 2013 р і в 2015-2017 рр., Що, беручи до уваги роль іноземного капіталу у вторинному і третинному секторах Чехії, не сприяло швидким відновним процесам. Основними інвесторами залишалися найбільші економіки Європи, країни-сусіди і європейські «фінансові» центри в особі Нідерландів, Австрії, Німеччини, Люксембургу, Франції, Швейцарії, Кіпру, Словаччини, в сукупності забезпечили близько 80% всіх ПП в Чехії. При цьому, як відомо, сама Чехія не є значимим постачальником ПП навіть на європейському рівні, а рецесійні процеси тільки зменшили її роль.

Нафтохімічна і хімічна промисловість також відрізняється присутністю великих компаній за участю іноземного капіталу (Додаток Б).

Ключовим гравцем галузі є польська Unipetrol RPA, з 2019 р об'єднала нафтохімічні і нафтопереробні активи під єдиною маркою після викупу частки Ceska rafinerska, яка володіла двома НПЗ Чехії загальною потужністю в 8,7 млн. тонн, у італійській Eni³¹. Unipetrol RPA також володіє одним з великих чеських виробників ПВХ, каустичної соди, хімічних добрив - компанією Spolana.

Серед чеських компаній варто виділити компанію Agrofert, що належить поточному прем'єр-міністру країни А. Бабішу. До складу Agrofert, що є другим найбільшим виробником в хімічній промисловості, входять 8 компаній, які виробляють мінеральні добрива, барвники, продукцію органічної хімії, серед яких Lovochemie, Synthesia, Deza і інші. Варто відзначити, що Agrofert є багатопрофільним холдингом, що включає 250 компаній в 18 країнах³². У Чехії Agrofert належить більше 20 компаній АПК (серед іншого компанія є найбільшою свинарській компанією Чехії), 14 компаній харчової промисловості, що спеціалізуються на виробництві м'яса, хлібобулочних виробів, молочної продукції, яєць, 10 логістичних компаній, 2 компанії лісової галузі. Також підрозділ Agrofert виробляє біопаливо і тверду біомасу на 3 чеських заводах, збутова ж мережа об'єднує 14 газових станцій. За межами промислового сектора компанія А. Бабіша володіє великими медіа-активами, серед яких друковані видання, ТВ- станції і радіостанція [8].

Таким чином, до числа зовнішніх факторів, що вплинули на розвиток

економічної ситуації в Чеській Республіці в 2019 році, слід віднести, перш за все, стабілізацію економік провідних держав-членів ЄС, частиною якого є Чехія. Крім фінансово-економічних зобов'язань, що впливають з участі в даній інтеграційному угрупованні, необхідно враховувати, що понад 74% зовнішньоторговельного обороту країни припадає на держави Євросоюзу. Для соціально-економічного розвитку країни характерна позитивна динаміка економічного розвитку за низкою ключових показників. У 2019 році чеська економіка продовжила демонструвати позитивну динаміку, що підтвердив ряд ключових макроекономічних показників: зниження рівня безробіття, збільшення доходів чеських компаній, підвищення рівня споживання. У 2019 році доходи державного бюджету скоротилися на 8 млрд. чеськ. крон склали 1,3 трлн. чеськ. крон, витрати збільшилися на 60 млрд. чеськ. крон до 1,514 трлн. чеськ. крон. Дефіцит державного бюджету склав 6,2 млрд. чеськ. крон.

1.2. Характеристика соціального розвитку Чехії

Будучи невеликої за чисельністю населення європейською країною, Чеська Республіка стикається з низкою проблем соціального характеру, які мають вплив і на її економічний розвиток, взаємини з іншими державами. Одним з таких викликів є чисельність населення, а разом з нею і чисельність економічно активного населення. З середини 1990-х рр. для Чехії було характерно зниження показників чисельності населення, викликане природним спадом, яка не компенсувалося міграційним припливом. Зміна що знижується тренда сталася тільки в 2005 р, коли в багатьох країнах Центрально-Східної Європи ще продовжувало спостерігатися скорочення чисельності населення.

Чисельність населення - 10,6 млн осіб. Основу населення Чехії (95%) складають етнічні чехи і люди, що говорять на чеською мовою. Частка іноземців не перевищує 4% населення країни. Серед приїжджих найчисленнішу діаспору в Чехії складають українці (понад 100 тис. Осіб), далі - в'єтнамці (50 тис. Чоловік), росіяни (понад 30 тис. Чоловік) і поляки (близько 20 тис. Чоловік). Інші етнічні

групи включають німців, циган, угорців і євреїв. Численне представлена діаспора словаків, багато з яких після поділу в 1993 році залишилися в Чехії і складають приблизно 2% населення.

Провідне місце в Чехії серед релігій займає католицизм, прихильниками якої є 39,2% населення. Є протестанти - 5% і прихильники відокремилися від Ватикану в 1920 році Чеської реформаторської церкви.

Існують також чимало інших християнських громад інших конфесій, найважливіша з яких - гуситська церква, яка налічує близько 700 тис. Віруючих. Як самостійна конфесія вона утворилася в 1920 р після розриву з Римським Папою. У 1920 р Рим був непохитний в засудженні Яна Гуса і його вчення, що і послужило сигналом для освіти гуситської церкви відразу після отримання Чехословаччиною незалежності. Зараз багато чеських католики приходять до висновку про необхідність канонізації Гуса з метою збереження і збільшення впливу Католицької Церкви [5, с. 76]

Чеська православна церква, до якої належать 3% від загальної кількості віруючих, входить до складу Церков Вселенського православ'я. Вселенське Православ'я - збори помісних Церков, які мають однакові догмати і подібне канонічне пристрій, визнають таїнства один одного і знаходяться в спілкуванні.

Крім того, Чехія є атеїстичною державою в Європі. 55% населення Чехії не відносить себе до жодної Церкви. Чехія за часткою атеїстів займає 2-е місце в світі і 1-е місце в Європі з 60 країн, де було проведено опитування. У Бога в Чехії вірять 40% громадян. З числа людей, які виховувалися в релігійних сім'ях, в Бога вірять три чверті. До них можна додати 13% людей, які виростили в атеїстичних сім'ях. Найбільше віруючих в Моравії, трохи менше на сході й півдні Чехії. Найбільший відсоток атеїстів в великих містах, особливо в Північній Чехії. У той же час, в традиційно християнській країні відзначається посилення інтересу до ісламу. Проповідники ісламу найбільш активно діють в східних регіонах країни. [4, с. 212] Населення становить 10 403 100 осіб.

Однак основний внесок в покращення динаміки вніс міграційних приріст, який тільки виріс після вступу Чехії в ЄС: внесок природного приросту став

спостерігатися тільки з 2008 р, завдяки поступовому збільшенню показників народжуваності і контролю над показниками смертності (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Демографічні показники Чехії в 2000-2019 рр.

Показник	2000	2007	2008	2012	2015	2017	2019
Чисельність населення, млн. осіб	10,27	10,23	10,32	10,52	10,51	10,54	10,59
Частка дітей (0-14 років),%	16,4	14,8	14,3	14,3	14,9	15,3	15,7
Частка осіб старших вікових груп (старше 65 років),%	13,8	14,1	14,5	15,4	17,1	18,1	19,0
Тривалість життя, років:							
Чоловіки	71,6	72,9	73,7	74,4	75,2	75,6	76,0
Жінки	78,4	79,3	80,1	80,6	81,2	81,5	81,8
Народжуваність,‰	8,8	10,0	11,1	11,1	10,2	10,5	10,8
Смертність,‰	10,6	10,5	10,1	10,2	10,4	10,5	10,5
Природний приріст,‰	-1,8	-0,5	1,0	0,9	-0,2	0,0	0,3
Дитяча смертність,‰	4,1	3,4	3,1	2,7	2,5	2,5	2,7

Складено по: [12, 14]

До сих пір саме міграційна складова є головною в збільшенні чисельності населення Чехії: внесок природного приросту вторинний і носить «непостійний» характер в першу чергу в силу коливань показників народжуваності, які після зростання в період після вступу Чехії в ЄС почали скорочуватися. Зниження народжуваності посилювалося на тлі економічних проблем в 2014-2015 рр., Проте в останні роки народжуваність демонструє позитивну динаміку.

При цьому Чехія поки не змогла досягти необхідних показників для відтворення нації, хоча простежується явний позитивний тренд: якщо на початку 2000-х рр. чисельність народжених дітей на 1 жінку практично досягла 1,2, що майже вдвічі менше необхідних показників для відтворення нації, то в 2019 р сумарний коефіцієнт народжуваності дорівнював 1,738, що покращує ситуацію, але не вирішує її повністю.

Окремо варто відзначити успіхи Чеської Республіки в боротьбі з дитячою смертністю, що певною мірою є відображенням стану охорони здоров'я, здоров'я нації та рівня життя в цілому. Згідно з чеською статистикою, з 2000 р дитяча смертність скоротилася більш ніж на третину, в результаті чого в даний час тільки

в небагатьох країн-членів ЄС відзначаються більш низькі показники, ніж в Чехії, серед них виділяються Швеція, Фінляндія, Кіпр.

Знижені показники народжуваності, що не забезпечують простого відтворення чеського населення, в сукупності з мігрантами, що представляють собою найчастіше осіб працездатного віку, негативно впливають на вікову структуру Чехії щодо пропорцій старших і молодших вікових груп. З 2000 р в Чехії частка осіб старше 65 років збільшилася більш ніж на третину і перевищила 19%, що поки нижче середнього показника по ЄС, що типово для представників Вишеградської групи. Однак Чеська Республіка за останнє десятиліття майже вдвічі випереджає загальноєвропейську динаміку зростання частки осіб старших вікових груп. Одним з факторів зростаючої чисельності цієї категорії населення є більша тривалість життя, яка і в перспективі збережеться, беручи до уваги той факт, що Чехія поки не досягла середніх значень по ЄС.

При цьому, незважаючи на більш швидке поліпшення в тривалості життя у чеських чоловіків, для країни залишається характерний більш ніж п'ятирічний розрив у показниках очікуваної тривалості життя між чоловіками і жінками, що є загальноєвропейською тенденцією.

Оцінюваний показник очікуваної тривалості здорового життя в Чехії довгі роки випереджав середні по ЄС-28: в 2016 р чеські показники перевищували на 3,2 року для жінок і на 2,9 року для чоловіків і становили 65 років і 63,4 року відповідно⁴⁰. Тут Чехія обігнала одну з кращих європейських країн за рівнем розвитку охорони здоров'я - Нідерланди, а також Німеччину, Великобританію, Австрію, не кажучи вже про сусідів по ЦСЄ. Однак в 2017-2018 рр. чеські показники стали нижчі від середньоєвропейських: в 2018 р на 0,2 року для жінок і на 0,8 років для чоловіків.

Таким чином, негативна тенденція у вигляді старіння населення, сучасні показники якого дозволяють віднести Чехію до держав зі старим населенням (в 2017 р країна входила до двадцятки країн світу з найбільшою часткою осіб старше 60 років), призводить і до збільшення середнього віку в країні. Медіанний вік в Чехії в даний час складає 41,9 рік, що нижче середнього по ЄС майже на рік,

однак збільшення віку населення Чеської Республіки відбувається більш швидкими темпами, ніж в середньому по ЄС. За прогнозами ООН в 2030 р медіанний вік в Чехії перевищить 45-річний рубіж і складе 46,9 років. Подібні процеси збільшать навантаження на працююче населення: якщо зараз на одну людину старше 65 років припадає 3,5 людини 20-64 років, то до 2020 р таких стане тільки 2,541. Певну компенсуючу роль зростання чисельності осіб старших вікових груп грає збільшується останні 8 років частка дітей, але це зростання недостатній і навіть не забезпечує досягнення чеських показників на рубежі ХХ-ХХІ ст. При цьому варто відзначити, що частка дітей в структурі населення стабільно нижче частки старших вікових груп з 2009 р В результаті характерні для Чехії демографічні зміни, згідно з дослідженнями, можуть привести до таких економічних наслідків, як переклад виробничих потужностей за кордон і складності в інноваційному розвитку.

1.3.Ринок праці Чехії та її участь у міжнародних міграційних процесах

Додаткове навантаження до проблеми старіння привносить міграційна складова. За останні роки Чеську Республіку торкнулася одна з ключових трансформацій щодо міграційних потоків: країна поступово перетворилася з транзитної в країну призначення. Цьому сприяли відносно стабільні політична і економічна ситуація, демографічна ситуація в країні, що впливає на стан ринку праці, і ліберальна міграційна політика. Звичайно, зараз Чехії важко конкурувати з основними країнами імміграції з багатьох об'єктивних причин, проте зусилля державної влади та економічна ситуація сприяють зміцненню ролі Чехії як центру тяжіння мігрантів.

Протягом останніх десятиліть Чехія з кожним роком акумулювала на своїй території все більше число мігрантів (таблиця 1.3).

Мігранти в Чеській Республіці

Показник	2000	2007	2012	2015	2016	2017	2018	2019
Чисельність мігрантів, тис. чол.	201,0	278,3	424,3	439,2	449,4	464,7	493,4	524,1
Частка мігрантів в населенні, %	2,0	2,7	4,0	4,2	4,3	4,4	4,7	4,9
Чисельність нелегальних мігрантів, тис. чол.	53,1	9,8	2,9	4,2	4,8	8,6	5,3	4,7
Частка мігрантів серед зайнятого населення, %	3,5	4,6	6,3	6,4		8,1	9,0	10,7
Частка жінок серед мігрантів, %	-	40,4	42,4	42,7	43,1	43,4	43,7	43,5
Кількість заяв про надання притулку, шт.		3590	775	695	1145	1515	1475	1445
Частка від усіх заяв про надання притулку по ЄС, %		1,5	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2

Складено по: [18, 19, 20]

З 2000 р. чисельність мігрантів в країні збільшилася більш ніж в 2,5 рази і перевищила 524 тис. чоловік в 2019 р Країна знаходиться на порозі перетворення в повноцінну країну імміграції, де частка мігрантів перевищує 5% населення і 10% зайнятих в економіці 46. Якщо за чисельністю зайнятих Чеська Республіка перевищила необхідний поріг, то при збереженні поточних темпів зростання в найближчий рік країна досягне і 5-процентного бар'єру за часткою мігрантів в населенні. Серед європейських держав Чехія, де частка мігрантів серед населення в посткризовий період стабільно перевищувала 4%, вже обганяє Фінляндію і Португалію, чії показники знаходяться на рівні близько 4%.

Роль іноземної робочої сили на внутрішньому ринку Чехії стабільно зростала: за перші 10 років з 2000 р частка мігрантів серед зайнятого населення практично подвоїлася і склала 6,3% в 2012 р У наступні роки темпи зростання трохи скоротилися, однак Чехія перейшла десятивідсотковий кордон вже в 2019 р Нелегальну ж міграцію чеська влада намагаються тримати під контролем: певні сплески відзначалися після вступу країни в ЄС, а також в умовах загальноєвропейського міграційного кризи, що почалася в 2016 р Однак в «звичайні» роки чисельність нелегальних мігрантів перебуває на рівні 5 тис.

чоловік. Також для Чехії характерна знижена частка жінок серед іммігрантів, в той час як для багатьох країн характерно приблизно рівне співвідношення статей. В даний час частка жінок серед мігрантів стабілізувалася - на рівні 43-44%, що зумовлює в тому числі чеський ринок праці.

Окрему проблему для Чеської Республіки складають нелегальні мігранти та їх працевлаштування, наслідком якого є зростання тіньової економіки, недоотримання податків і ряд інших негативних аспектів. За офіційними даними, з моменту вступу в ЄС щорічний потік нелегальних мігрантів в країну скоротився, і в даний час частка нелегальних мігрантів серед усіх іноземців не перевищує 1%. В абсолютному вираженні це становить близько 4-5 тисяч осіб на рік. Кардинальної зміни ситуації в порівнянні, наприклад, з 2000 року, коли частка нелегальних мігрантів перевищувала 26%, сприяли зусилля органів влади по боротьбі з таким видом міграції та підготовчі роботи щодо вступу в ЄС. Однак одну з ключових ролей зіграло і вступ Чехії до Шенгенської зони. Свої корективи в статистичні дані внесло і зміна методології підрахунку [1, с. 104]

Чеський ринок праці, крім зазначених вище рис, пов'язаних з присутністю на ньому мігрантів, відрізняється відносною сприятливістю в порівнянні з деякими іншими країнами ЄС, такими як, наприклад, Іспанія чи Греція. З моменту вступу Чехії в ЄС їй вдалося значно поліпшити ситуацію в цій сфері: якщо на початку 2000-х рр. чеські позиції відповідали середньому по інтеграційному угрупованні, то в даний час показники безробіття є одними з найнижчих (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4

Ринок праці Чеської Республіки, 2000-2019 рр.

Країна / показник	2000	2007	2010	2012	2013	2015	2017	2019
Рівень безробіття, %								
Середнє по ЄС	8,6	8,8	7,0	10,6	9,7	10,9	9,4	7,6
Чехія	8,7	7,9	4,4	7,3	6,7	7,0	5,1	2,9
Рівень довготривалого безробіття, %								
Середнє по ЄС	-	4,0	2,6	3,8	4,1	5,1	4,5	3,4
Чехія	4,2	4,2	2,2	3,0	2,7	3,0	2,4	1,0
Молодіжне безробіття, %								
Середнє по ЄС	17,4	18,5	15,9	21,4	21,8	23,8	20,3	16,8
Чехія	-	19,2	9,9	18,3	18,1	18,9	12,6	7,9

Продовження таблиці 1.4

Вартість робочої сили, євро на годину								
Середнє по ЄС	-	19,8*	21,9	-	24,2**	24,8	25,7	26,8
Чехія	-	5,8*	9,2	-	10,0**	9,7	9,8	11,3
Заробітна плата, євро на годину								
Середнє по ЄС	-	14,9*	16,7	-	18,6**	18,8	19,5	20,3
Чехія	2,7	4,2*	6,7	-	7,3**	7,1	7,2	8,2
Рівень бідності, %								
Середнє по ЄС	-	-	23,7	23,8	24,8	24,6	23,8	22,5
Чехія	-	19,6	15,3	14,4	15,3	14,6	14,0	12,2

Складено по: [18, 21]

За минулі роки в країні було два значних сплеску безробіття, що виникли в умовах загострення економічної ситуації: протягом світової фінансово-економічної кризи і в умовах падіння чеської економіки початку 2012-х рр.

У регіональному аспекті основна робоча сили концентрується в найбільш густонаселених регіонах країни. Найбільш привабливим ринком праці, що концентрує понад 20% всіх чеських трудових ресурсів, є столичний регіон, який об'єднує р Прагу і Центральнo-чеський край. З 2013 р на цій території знаходилося більше чверті всієї робочої сили Чехії. Ще більш ніж 11% в кожному з регіонів доводилося на Южноморавський і Моравско-силезський краю.

Структурні зміни чеської економіки привели і до перерозподілу зайнятості в галузевому розрізі (таблиця 1.5).

Таблиця 1.5

Зайнятість за галузями економіки Чеської Республіки, %

Галузь	2000	2007	2012	2019
Всього, в тому числі:	100	100	100	100
Сільське господарство	4,9	3,8	3,1	2,8
Промисловість	26,2	26,2	25,3	27,9
Торгівля	12,7	12,6	12,2	11,5
Будівництво	9,6	10,0	9,5	7,5
Освіта	6,4	6,3	6,1	6,6
Охорона здоров'я	6,0	6,8	7,0	7,2
	3,1	3,2	4,2	5,1

Складено по: [14]

Основними секторами забезпечення зайнятості залишаються промисловість і торгівля, велика роль і будівельного сектора, що кілька відрізняє країну від великих економік ЄС. При цьому зайнятість в сільському господарстві, завдяки трансформації в самій галузі, природно, знижується. Певні надії пов'язані з розвитком перспективних напрямків галузі. В даний час діє стратегічний план розвитку органічного сільського господарства на черговий період, до 2020 р. Можна сказати, що цей напрямок є одним з ключових для галузі, з часом число підприємств, які виробляють органічну продукцію, має тільки збільшуватися. Зараз близько 12% сільськогосподарських земель Чехії обробляється відповідно до принципів органічного землеробства, що дозволяє їй входити в десятку ключових країн за цим показником. Варто відзначити, що увага до охорони здоров'я та науково-дослідній сфері призвело до певних позитивних трендів в цих секторах. Чехія в порівнянні з іншими країнами відрізняється зниженою мобільністю робочої сили, що може бути пов'язано як з законодавчими особливостями, так і з ціннісними установками населення, що віддає перевагу стабільності кар'єрного росту, що в свою чергу впливає на відносно повільні зміни в галузевій зайнятості. При цьому кризові процеси впливають на галузеву структуру зайнятості [2, с. 54].

Підводячи підсумки всьому вищесказаному, можна зробити наступні висновки. Чеська Республіка - одна з країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ), однак її не можна віднести до зовсім типової держави даного регіону: за багатьма показниками соціально-економічного розвитку Чехія обганяє країни ЄС, а по ряду характеристик порівняння з західноєвропейськими членами Європейського союзу. Ряд дослідників відносить Чеську Республіку до країн з особливою соціально-економічною моделлю розвитку - з «Вишеградської моделлю», відмітними особливостями якої є орієнтація на зовнішні джерела економічного зростання, зростаюча залежність соціально-економічного розвитку від світової кон'юнктури і економічних циклів країн-партнерів.

В цілому в світі за рейтингом конкурентоспроможності, що складається в рамках Всесвітнього економічного форуму, Чеська Республіка знаходиться на

рівні третього десятка. Так, в період до світової фінансово-економічної кризи 2010-2011 рр. Чехія посідала 29 місце, що було одним з кращих результатів серед країн ЦСЄ: її обганяла тільки Естонія, зайнявши 25 місце. У період світової кризи позиції країни змістилися на 33 місце, проте згодом Чехія зміцнила свій рейтинг - за підсумками 2019-2020 рр. Чехія стала 31-ю у рамках рейтингу конкурентоспособності⁶.

Міцні позиції Чеської Республіки серед європейських держав стали результатом щодо успішної трансформації країни за останні три десятиліття і досягнень її розвитку в останні роки, що спирається в тому числі на зовнішні фактори, що включають як приплив значних іноземних інвестицій, так і активне нарощування зовнішньоторговельних зв'язків. Надмірна зовнішня залежність чеської економіки зумовлює періоди спаду, які влада країни намагається компенсувати в тому числі за рахунок коригування власної внутрішньої і зовнішньої політики, включаючи, наприклад, стратегії по диверсифікації зовнішньоторговельних країн-партнерів. З цієї точки зору Росія з її ємним ринком є однією з можливостей диверсифікації зовнішньоекономічних відносин, і тим самим досягнення певної стійкості для Чехії. Чеська Республіка входить в число промислово розвинених країн Центральної та Східної Європи. Основою економіки Чехії є такі галузі промисловості, як машинобудування, автомобільна промисловість, чорна металургія, електротехніка і електроніка, хімія і нафтохімія, сільське господарство і харчова промисловість, фармацевтика, виробництво скла, текстильне виробництво, а також сфера послуг. Традиційно Чеська Республіка входить в число значущих світових виробників машинобудівної продукції, займаючи, зокрема, друге місце в світі з виробництва легкових автомобілів у розрахунку на душу населення.

В результаті проведених соціально-економічних реформ і приватизації державного майна значна частина чеської промисловості була модернізована, в зв'язку з чим економіка країни стала менш енергоємною. В даний час в ЧР діють великі транснаціональні і національні компанії, сформовані кілька промислових кластерів, працюють галузеві та ділові об'єднання.

В останні роки в Чехії активно опрацьовується національна ініціатива «Промисловість 4.0», яка має на увазі масивну автоматизацію, роботизацію і дигіталізацію всіх галузей промисловості. За даними Міжнародного валютного фонду, чеська промисловість випускає близько 0,28% вартості світової валової продукції, займаючи за обсягом ВВП 50-е місце серед країн світу. Кількість безробітних до кінця 2019 року склало 280 620 чоловік. Середньорічний рівень безробіття в звітний період зафіксовано на позначці 3,8%.

Важливу роль у формуванні ВВП Чехії грає зовнішня торгівля товарами. Зовнішньоторговельний товарообіг Чехії за підсумками 2019 року доларовому обчисленні збільшився на 11,9% і склав 342,4 млрд. дол. США, в тому числі чеський експорт зріс на 10,9% до 180,4 млрд. дол. США, а імпорт в Чехію показав зростання на 13,2% і становив 161,9 млрд. дол. США. Даний показник є рекордним для чеських експортерів, що зумовлено загальною сприятливою економічною ситуацією в країні і зростанням промислового виробництва. У 2019 році обсяг державного боргу Чехії склав 1,624 трлн. чеськ. крон - 69,4 млрд. дол. США, включаючи обсяг зовнішнього боргу в розмірі 253,8 млн. крон (10,8 млн. дол. США). На кожного чеха, таким чином, доводиться гіпотетичний борг в розмірі 152 тис. крон (близько 6,5 тис. дол. США).

Серед населення переважають чехи, сповідуючи в своїй більшості католицизм. При цьому 55% вважають себе атеїстами. Відсоток іммігрантів збільшується з кожним роком, причому більшу частину представляють собою українці, а також словаки, представники В'єтнама, Росії. І це особливо виражається в такому соціально-економічному явищі, як безробіття, відсоток якої становить 6. Серед населення переважають представники похилого віку. Одними з головних проблем є низька народжуваність і дитяча смертність, за результатами якої Чехія займає сумне перше місце.

Спостерігається активна внутрішня і зовнішня міграція. Розміщення населення є нерівномірним, найбільш густо населених є Прага, Брно. Головними факторами, що стримують розвиток чеської економіки, є податкове регулювання, бюрократія і політична нестабільність.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕХІЇ

2.1. Характеристика інвестиційної діяльності в Чехії

Роль інвестицій в економіці держави величезна, вони відіграють значну роль у підтримці, функціонуванні та динамічному розвитку економіки країни. Зміни, що відбуваються, в кількісному співвідношенні інвестицій, впливають на зміни: обсягу суспільного виробництва, зайнятості населення, структурних економічних показників і динаміки розвитку різних галузей народного господарства.

Чеська Республіка є однією з країн-членів ЄС з 2004 року. Це перша країна в Центральній і Східній Європі, яка була прийнята в Організацію економічного співробітництва та розвитку. Країна повністю інтегрована і в інші міжнародні організації, такі як СОТ, МВФ і ЄБРР. При підготовці до вступу країни в ЄС чеське законодавство було приведено у відповідність з директивами Європейського союзу.

Чеська крона є вільно конвертованою валютою. Іноземні особи можуть вільно відкривати валютні рахунки в чеських банках (нарівні з громадянами Чехії) і проводити конвертацію валютних коштів, купувати нерухомість, ввозити і вивозити чеську і іноземну валюту, якщо законом про іноземну валюту не передбачені певні обмеження.

Проаналізуємо динаміку FDI inflow (вхідний потік інвестицій за рік) в економіку Чехії за 10 років (рис. 2.1).

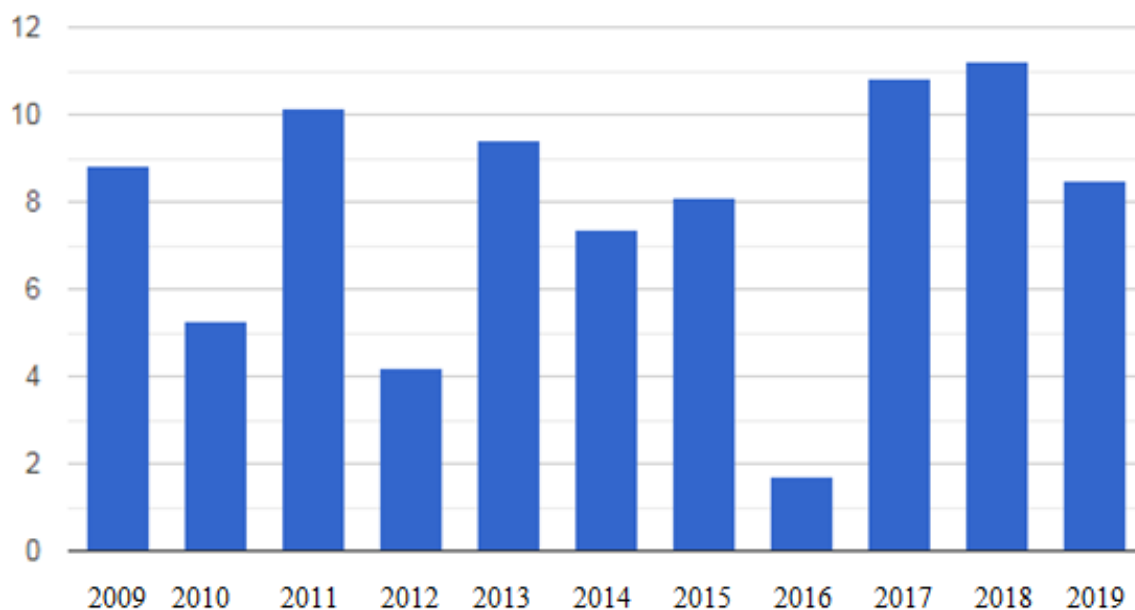

Рис. 2.1. FDI inflow в економіку Чехії за 10 років, млрд. дол. США [17]

Як видно із представлених даних, за період 2009-2019 рр. відбулося зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку Чехії. Найбільший рівень інвестицій спостерігався в 2018 році на рівні 11 млрд. дол. США, а найнижчий рівень – в 2016 році – 1,8 млрд. дол. США.

В 2019 році обсяг надійшли в чеську економіку прямих іноземних інвестицій склав 8, млрд. дол. США, з них реінвестований прибуток склав 6,17 млрд. дол. США, відтік інвестицій в інший капітал - 0,33 млрд. дол. США, а приплив коштів в основний капітал - 1,57 млрд. дол. США. Більш 92% вхідних інвестицій в економіку Чехії надійшло з країн ЄС. Показники FDI Stock представлені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Показники FDI Stock в Чеську Республіку, в 1993 - 2019 рр.

Країна	Обсяг інвестицій (млн. дол. США)	Загальна кількість проектів	Кількість робочих місць
Німеччина	9001,06	364	60 124
Японія	4287,03	134	29 036
США	3 488,65	225	41 035
Корея	3 345,22	31	12 199
Нідерланди	2 962,56	74	12 282
Австрія	1 668,19	60	5 433
Швейцарія	1 251,00	70	7 013

Продовження таблиці 2.1

Франція	1 000,04	55	9 845
Іспанія	564,11	42	4 016
Китай	249,95	16	2 753
Росія	18,08	4	202

Складено по: [6, 9]

Основними інвесторами в 1993-2019 рр. були: Німеччина (4,152 млрд. дол. США), Люксембург (1,853 млрд. дол. США), Франція (924,2 млн. дол. США), Кіпр (830,7 млн. дол. США), Австрія (601 , 7 млн. дол. США), Великобританія (417, 5 млн. дол. США), Словаччина (413,1 млн. дол. США), Швейцарія (335,4 млн. дол. США). Одночасно найбільший відтік інвестицій в інший капітал з Чехії зафіксований в Бельгію (1,298 млрд. дол. США) і Швейцарію (252,8 млн. дол. США), а відтік інвестицій в статутний капітал - в Нідерланди (2,7 млрд. дол. США) і Росію (132,4 млн. дол. США).

З Чеської Республіки за кордон було направлено інвестиції в обсязі 1,6 млрд. дол. США, при цьому приплив коштів з іншого капіталу склав 0,42 млрд. дол. США, а відтік коштів з статутного капіталу склав 0,39 млрд. дол. США, розмір реінвестованого прибутку склав 1,6 млрд. дол. США. Основні напрямки залучених чеських інвестицій в 2019 році: Нідерланди (1,7 млрд. дол. США), Словаччина (856,5 млн. дол. США) (табл.. 2.2).

Таблиця 2.2

Показники залучених інвестицій в Чеську Республіку за галузевою структурою, в 2019 р.

Сектор	Обсяг інвестицій (млн. чеська. Крон)	Загальна кількість проектів	Кількість робочих місць
Виробництво транспортних засобів	372 171,90	451	95 981
Металургія та металообробка	53 373,32	141	9 696
Виробництво пластмасових виробів	36 089,58	121	11 315
Деревообробна і паперова галузь	69 647,67	65	4 736
Харчова промисловість	29 620,96	72	5 559
Машинобудування	61 112,59	180	18 620
Центр стратегічних послуг	86,44	3	165
Біотехнології та медтехніка	13 404,44	35	3 900
Авіабудування	12 193,75	27	4033

Складено по: [10, 12, 15]

За попередніми даними Агентства «Чехінвест», в першому півріччі 2019 року були не досягнуто домовленостей щодо реалізації 44 інвестиційних проектів сукупною вартістю понад 21,1 млрд. чеськ. крон (0,85 млрд. дол. США). Реалізація проектів дозволить створити більш 3 тис. Нових робочих місць.

Найбільшою популярністю у інвесторів з 1993 по перше півріччя 2019 року користувалися три регіони Чеської Республіки: Устецький край (251 проект), Центральночеський край (208 проектів), Моравскосилезський край (241 проект) і Южноморавський край (251 проект).

Лідерами за обсягом залучених інвестицій стали Устецький (8024,17 млн. дол. США), Центральночеський край (6123,26 млн. дол. США) і Моравскосилезський край 5 839,99 млн. дол. США).

За кількістю створених робочих місць провідні позиції зайняли Центральночеський край (42 561), Устецький край (38 285), Моравскосилезський край (37 331).

Таким чином, за останні 10 років відбулося зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку Чехії. При цьому, найбільший рівень інвестицій був відзначений в 2018 році і склав 11 млрд. дол. США, а найнижчий рівень – в 2016 році і склав 1,8 млрд. дол. США. В 2019 році обсяг надійшли в чеську економіку прямих іноземних інвестицій склав 7,4 млрд. дол. США, з них реінвестований прибуток склав 6,17 млрд. дол. США, відтік інвестицій в інший капітал - 0,33 млрд. дол. США, а приплив коштів в основний капітал - 1,57 млрд. дол. США. Більш 92% вхідних інвестицій в економіку Чехії надійшло з країн ЄС.

2.2. Експортно-імпортна діяльність Чехії

За даними Чеського статистичного управління зовнішньоторговельний товарообіг Чехії за підсумками 2019 року доларовому обчисленні збільшився на 11,9% і склав 342,4 млрд. Дол. США, в тому числі чеський експорт зріс на 10,9% до 180,4 млрд. дол. США, а імпорт в Чехію показав зростання на 13,2% і становив 161,9 млрд. дол. США.(табл.. 2.3).

Зовнішня торгівля ЧР в 2009-2019 рр.

Рік	Товарообіг		Експорт ЧР		Імпорт ЧР		Сальдо
	млрд. дол. США	Темпи зростання, %	млрд. дол. США	Темпи зростання, %	млрд. дол. США	Темпи зростання, %	млрд. дол. США
2009	218,4	75,7%	113,2	77,3%	105,3	74,0%	7,9
2012	259,6	118,9%	133,0	117,5%	126,6	120,3%	6,4
2013	315,0	121,3%	162,9	122,5%	152,1	120,2%	10,8
2014	298,7	94,8%	157,2	96,5%	141,5	93,0%	15,7
2015	304,8	102,4%	161,4	103,0%	143,4	101,7%	18,0
2016	329,2	108,0%	175,0	108,4%	154,2	107,7%	21,6
2017	298,6	90,7%	158,1	90,3%	140,5	89,9%	17,6
2018	304,8	101,8%	162,7	103,0%	142,1	100,5%	20,6
2019	342,4	111,9%	180,4	110,9%	161,9	113,2%	18,5

Складено по: [6, 12, 16]

Структура зовнішньої торгівлі Чехії залишається збалансованою. Дисбаланс в сторону імпорту у зовнішній торгівлі мінеральним паливом, хімічними продуктами та продовольчими товарами компенсується значним превалюванням експорту над імпортом таких груп, як «машини, устаткування і транспортні засоби», а також «різні готові вироби».

Зовнішня торгівля Чехії чутливо реагує на зміни на світових ринках. Ризиком для експорту країни є той факт, що більша частина чеської продукції вивозиться в країни ЄС (близько 84%). Кризові явища і стагнація європейської економіки завжди негативним чином позначаються на чеських компаніях.

Незважаючи на загальну позитивну динаміку розвитку зовнішньої торгівлі Чехії з країнами світу, за підсумками 2019 року зафіксовано зниження товарообігу ЧР з Македонією (-27,6%), Кіпром (-17,2%), Єгиптом (-15,8%), Норвегією (-12,6%) і Аргентиною (-7,7%). У той же час слід зазначити значне зростання товарообігу Чехії з Росією (+ 29,7%), Південною Кореєю (+ 19,5%), Румунією (+ 19,3%), Китаєм (+ 16,4%), Австрією (+ 14,9%), Угорщиною (+ 13,9%), Іспанією (+ 13,8%), США (+ 13,3%) і Голландією (+ 11,7%).

Основними зовнішньоекономічними партнерами Чехії традиційно є країни Євросоюзу, частка яких в товарообігу ЧР за 2019 рік досяг 75,2%, в тому числі

83,7% в чеському експорті та 65,7% в імпорті. Позитивне сальдо ЧР у зовнішній торгівлі з країнами ЄС перевищила 44,5 млрд. Дол. США.

Головним зовнішньоторговельним партнером країни є Німеччина, її частка в товарообігу ЧР склала 29,5%. За підсумками січня-грудня 2019 року позитивне сальдо зовнішньої торгівлі з ФРН перевищила 17,5 млрд. Дол. США. Це пов'язано з тим, що багато чеських промислові підприємства належать німецьким компаніям і є їх субпоставщиками.

На другому і третьому місцях за обсягом товарообігу серед країн ЄС перебувають Польща та Словаччина, їх питома вага у зовнішній торгівлі ЧР склав 6,8% і 6,4% відповідно.

Помітну роль у зовнішній торгівлі Чехії грають і інші країни ЄС, включаючи Францію (4,2%), Італію (4,1%), Великобританію (3,9%), Австрії (3,7%), Голландії (2,8 %), Угорщину (2,7%), Іспанію (2,4%), Бельгії (1,9%), Швеції (1,2%) та ін.

З європейських держав важливим торговим партнером ЧР також є Швейцарія (входить до ЄАВТ), на частку якої припадає 1,2% від вартісного обсягу товарообігу Чехії з країнами світу. На високому рівні розвивається співробітництво з Туреччиною, питома вага якої у зовнішній торгівлі Чехії становить 1,1%.

Третім торговим партнером країни за обсягом товарообігу є Китай (6,7%), який також займає друге місце за обсягом чеського імпорту (12,6%). Негативне для ЧР сальдо зовнішньої торгівлі з КНР за підсумками 2019 року досягне 17,9 млрд. Дол. США.

Питома вага Росії у зовнішній торгівлі Чехії в 2019 році склав 2,5%, що є 11-м показником серед торгових партнерів країни. Частка країн СНД у вартісному обсязі товарообігу Чехії досягла 3,8%, у тому числі до основних торгових партнерів ЧР, крім Росії, також відносяться Україна (0,6%), Азербайджан (0,3%), Казахстан (0,2%) і Білорусія (0,1%).

У Північній Америці головним зовнішньоторговельним партнером Чехії є США (2,3%). З країн Азії, крім Китаю, активно розвивається товарообіг Чехії з

Південною Кореєю (1,4%) і Японією (1,1%).

Характерною рисою чеської економіки залишається її яскраво виражена експортна орієнтація, яка продовжувала зростати в 2012 рр., Що привело до того, що країна в даний час входить в число 15 країн світу з найбільшою часткою експорту в ВВП, до яких найчастіше відносяться держави з малої економікою. При цьому велика частка імпорту, яка в 2019 р досягла 72,2% ВВП. Тим самим, в 2012 рр. продовжився тренд надмірної залежності від зовнішньої кон'юнктури, в першу чергу європейської. Незважаючи на спроби чеських властей диверсифікувати товарні потоки за рахунок неєвропейських напрямків, включаючи російське і китайське, зовнішньоторговельний сектор Чехії залишається головним чином в межах ЄС з ключовим партнером в особі Німеччини, на яку припадало в 2019 р 32,6% експорту і 25,8 % імпорту.

Іншими основними зовнішньоторговельними партнерами Чехії з експорту залишалися Словаччина (7,6%) і Польща, а також Франція, Великобританія, Італія, Австрія, Нідерланди, Угорщина та Іспанія, по імпорту - Китай (12,6%), Польща, а також Словаччина, Італія, Франція, Нідерланди, Великобританія, Росія. В цілому з 2012 р частка ЄС в імпорті Чехії дещо зросла і досягла 78% в 2019 р Експортні ж поставки, навпаки, вдалося трохи диверсифікувати: частка ЄС в експорті Чехії скоротилася з 84,3% до 83,9% 28. При цьому Чехія поставляє на зовнішні ринки головним чином машинобудівну продукцію, включаючи в першу чергу електрообладнання та транспортні засоби, імпортує ж машинобудівну продукцію, сировину, паливо, іншу промислову продукцію.

Незважаючи на загальну позитивну динаміку розвитку зовнішньої торгівлі Чехії з країнами світу, за підсумками 2019 року зафіксовано зниження товарообігу ЧР з Македонією (-27,6%), Кіпром (-17,2%), Єгиптом (-15,8%), Норвегією (-12,6%) і Аргентиною (-7,7%). У той же час слід зазначити значне зростання товарообігу Чехії з Росією (+ 29,7%), Південною Кореєю (+ 19,5%), Румунією (+ 19,3%), Китаєм (+ 16,4%), Австрією (+ 14,9%), Угорщиною (+ 13,9%), Іспанією (+ 13,8%), США (+ 13,3%) і Голландією (+ 11,7%) (табл.. 2.4).

Зовнішня торгівля Чехії за підсумками 2019 роки (млн. дол. США)

Показник	Товарообіг	Питома вага	Експорт	Питома вага	Імпорт	Питома вага	Сальдо
Країни з розвинуеною ринковою економікою	281 516	82,2%	163 634	90,7%	117 882	72,8%	45 752
з них Країни ЄС (28)	257 484	75,2%	151 010	83,7%	106 474	65,7%	44 536
з них Німеччина	100 951	29,5%	59 261	32,8%	41 690	25,7%	17 571
із них Польща	23 422	6,8%	10 911	6,0%	12 511	7,7%	-1 600
із них Словаччина	21 788	6,4%	13 973	7,7%	7 815	4,8%	6 158
Країни, що розвиваються	20 919	6,1%	7 488	4,1%	13 431	8,3%	-5 943
Країни з перехідною економікою	1 958	0,6%	1 101	0,6%	857,1	0,5%	243,9
Країни СНД	13 179	3,8%	5 580	3,1%	7 599	4,7%	-2 019
Решта	23 910	6,9%	2 595	1,4%	21 315	13,2%	-18 720
з них Китай	22 802	6,7%	2 414	1,3%	20 388	12,6%	-17 974
Не уточнено	1 048	0,3%	120,6	0,07%	927,4	0,6%	-806,8
Всього	342 426	100,0%	180 433	100,0%	161 994	100,0%	18 439

Складено по: [10, 12]

У структурі чеського експорту переважають «машини, устаткування і транспортні засоби», питома вага яких в загальному обсязі поставок Чехії в країни світу в 2019 році досяг 57%. Більша частина експорту в даній групі товарів припадає на дорожні транспортні засоби та їх частини, електричне обладнання та інструменти, промислове обладнання, офісну техніку, а також телекомунікаційну продукцію (рис. 2.2).

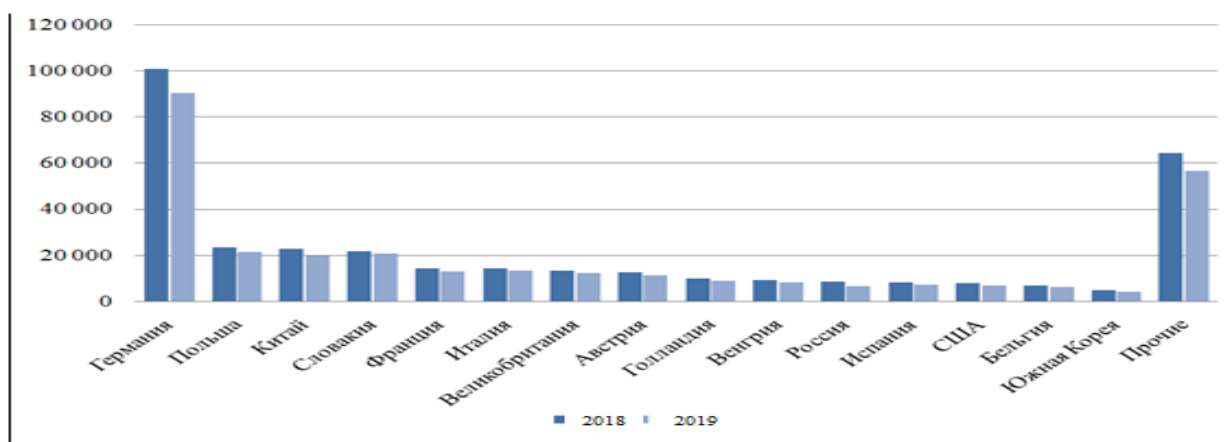

Рис. 2.2. Зовнішня торгівля Чехії в 2017-2018 роках по основних групах країн, млрд. дол. США [7] -

Близько 15,1% чеського експорту склали «оброблені вироби, що класифікуються за матеріалами» (головним чином, це продукція з металів, залізо і сталь, вироби з неметалічних матеріалів і гуми, текстиль та ін.).

Поставки «різних готових виробів» з Чехії за кордон досягли 13,1% від вартісного обсягу експорту країни. У цій групі слід виділити дитячі коляски, іграшки та спортивні товари, меблі, лабораторне та вимірювальне обладнання та прилади, а також предмети одягу.

Питома вага поставок «хімічної продукції» перевищив 6%. Значну частину експорту в даній групі товарів традиційно складають лікарські засоби, а також пластмаси в первинних формах та вироби з них.

Частка «продовольчих товарів» в вартісному обсязі експорту Чехії за 2019 рік залишається на рівні 3,3%, «непродовольчого сировини» - 2,2%, мінерального палива - близько 1,9%. Питома вага інших товарних груп в експорті ЧР склав близько 1,4%.

Значну частину імпорту Чехії також складають «машини, устаткування і транспортні засоби», частка яких у вартісному обсязі поставок до Чехії досягла 46,4%. Основу імпорту в даній групі товарів складають електрообладнання та інструменти, дорожні транспортні засоби, офісна техніка, а також телекомунікаційне і промислове обладнання.

Порядку 17% імпорту Чехії припадає на «оброблені вироби, що класифікуються за матеріалами». Найбільш значущими позиціями в цій групі є залізо і сталь, продукція з заліза, кольорових металів, текстилю та гуми.

Ввезення в країну «різних готових виробів» склав 12,2%. У цій групі виділяється імпорт пластмасових виробів, меблів, контрольно-вимірювальних приладів, одягу і взуття.

Питома вага «хімічної продукції» в імпорті ЧР не перевищили 11% від його вартісного обсягу. У даній групі товарів переважають поставки фармацевтичної продукції, пластмас і побутової хімії.

Поставки зарубіжних «продовольчих товарів» в Чехію досягли 4,7% (в основному це овочі, фрукти, м'ясо та м'ясна продукція, кава, чай, какао, молочна

продукція і яйця). Одночасно імпорт непродовольчого сировини склав 2,1%.

Частка «мінерального палива» в вартісному обсязі чеського імпорту дорівнює 5,5%, за підсумками 2019 року його поставки в доларовому обчисленні збільшилися на 24,4% в порівнянні з попереднім звітним періодом.

Частка інших товарних груп у вартісному обсязі чеського імпорту коливається в районі позначки 1,2%.

Вартісний обсяг поставок нафти в Чехію збільшився на 87,9% - до 3,17 млрд. Дол. США, в той же час фізичний обсяг чеського імпорту нафти збільшився на 46,7% і склав 7,8 млн. Тонн.

Експорт російської нафти в Чехію в вартісному вираженні збільшився на 48,4% і склав 1,6 млрд. Дол. США. У фізичному вираженні поставки нафти з РФ в ЧР за 2019 рік сягнули 4,1 млн. Тонн, що більше показника 2018 року у 19,7%. Частка Росії в чеському імпорті нафти в вартісному вираженні склала 50,7%, в фізичному - 52,5% (за підсумками аналогічного періоду минулого року дані показники склали 64,2% і 64,3% відповідно).

Вартісний обсяг поставок нафти з Азербайджану в Чехію виріс більш ніж в два рази (+ 115,1%) до 1 млрд. Дол. США, а фізичний - на 62,9% до 2,4 млн. Тонн. Питома вага Азербайджану в чеському імпорті нафти в вартісному вираженні склав 32,1%, в фізичному - 31%. Поставки нафти з Казахстану в вартісному вираженні збільшилися в 4,4 рази до 420 млн. дол. США, а у фізичному - більш ніж в три рази до 985,8 тис. Тонн. Частка Казахстану в чеському імпорті нафти в вартісному вираженні склала 13,3%, в фізичному - 12,6%.

Четвертим постачальником нафти за підсумками 2019 року став Саудівська Аравія, яка експортувала в Чехію 178,5 тис. Тонн нафти на суму 73 млн. Дол. США. Частка Королівства в чеському імпорті нафти в вартісному вираженні склала 2,3%, в фізичному - 2,3%. Слід зазначити, що в 2019 році імпорт нафти з цієї країни здійснювався Чехією тільки в I кварталі.

Крім того, за I квартал 2019 року Чехію було поставлено 32 тис. Тонн нафти з Лівії на суму близько 15 млн. Дол. США. Імпорт Чехією природного газу в 2019 році в вартісному вираженні виріс на 17,1% і перевищив 2,1 млрд. Дол. США.

Поставки російського «блакитного палива» в ЧР збільшилися на 35,1% - до 1,6 млрд. Дол. США. Частка Росії в чеському імпорті природного газу в вартісному вираженні досягла 77% проти 66,8% в 2018 році.

Близько 11% вартісного обсягу імпорту природного газу відзначені, як поставки з «країн і територій, які не певних». Другим постачальником природного газу в Чехію стала Німеччина, питома вага якої у вартісному обсязі чеського імпорту даного виду мінерального палива склав 6,7%. Варто відзначити, що поставки з Німеччини скоротилися на 41,3% в порівнянні з даними за 2018 рік, склавши 142,9 млн. дол. США. Частка інших країн в чеському імпорті газу становить менше 5%, включаючи Голландію (1,9%), Польщу (1,2%) і Данії (0,6%).

За підсумками 2019 року, обсяг зовнішньої торгівлі Чехії послугами в доларовому обчисленні збільшився на 10%, досягнувши 48,5 млрд. дол. США. Експорт послуг зріс на 10,7% і склав 26,9 млрд. дол. США, а імпорт збільшився на 9% і склав 21,6 млрд. дол. США.

Географічна і товарна структури зовнішньої торгівлі залишалися стабільними. Частка країн ЄС в чеському експорті послуг становить 66%, а в імпорті - 70%. Найбільшими партнерами країни в торгівлі послугами є Німеччина, Словаччина, США, Великобританія, Швейцарія, Росія, Бельгія, Нідерланди, Австрія, Польща та Італія (рис. 2.3).

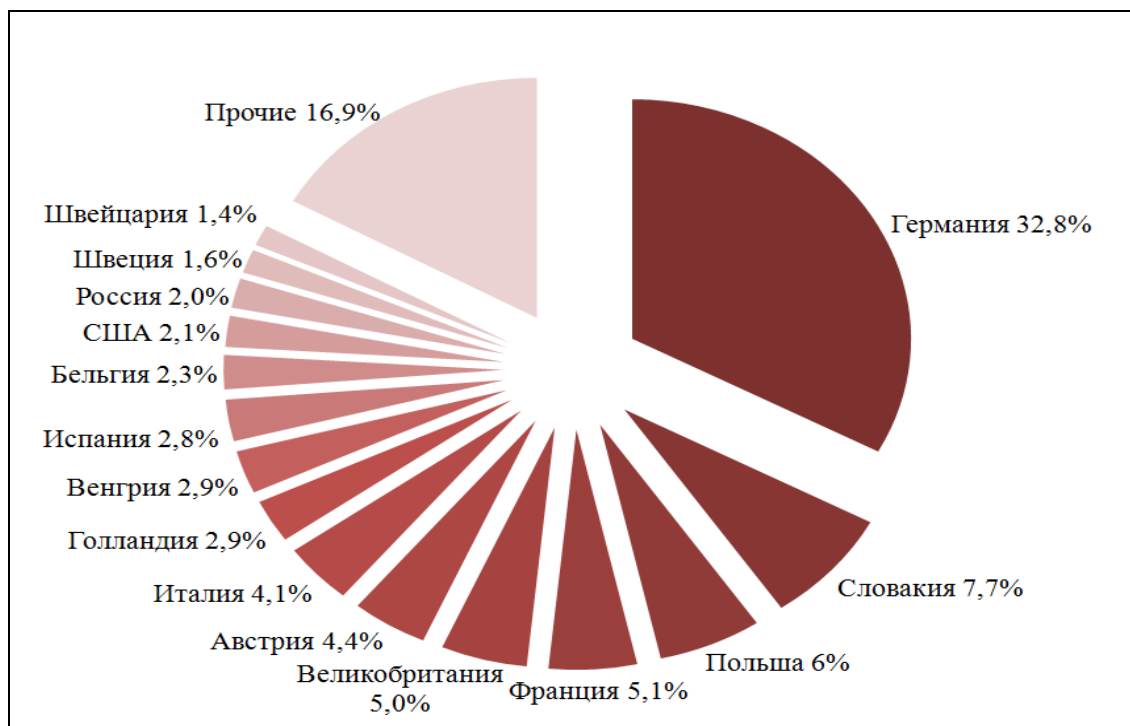

Рис. 2.3. Географічний розподіл експорту Чехії в 2019 році, в% від виробленого [10]

До основних статей чеського експорту в 2019 році належать:

- туризм (25,8%);
- транспортні послуги (23,7%);
- інші ділові послуги (19,3%);
- телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги (14,2%);
- послуги з переробки товарів, що належать іншим сторонам (7,8%);
- послуги з технічного обслуговування і ремонту товарів (2,8%)
- плата за користування інтелектуальною власністю (1,6%);
- фінансові послуги (1,6%);
- послуги в галузі будівництва (1,6%);
- страхові послуги (1,0%);
- послуги приватним особам і послуги у сфері культури та відпочинку (0,6%).

Географічний розподіл імпорту Чехії в 2019 році представлена на рис. 2.4.

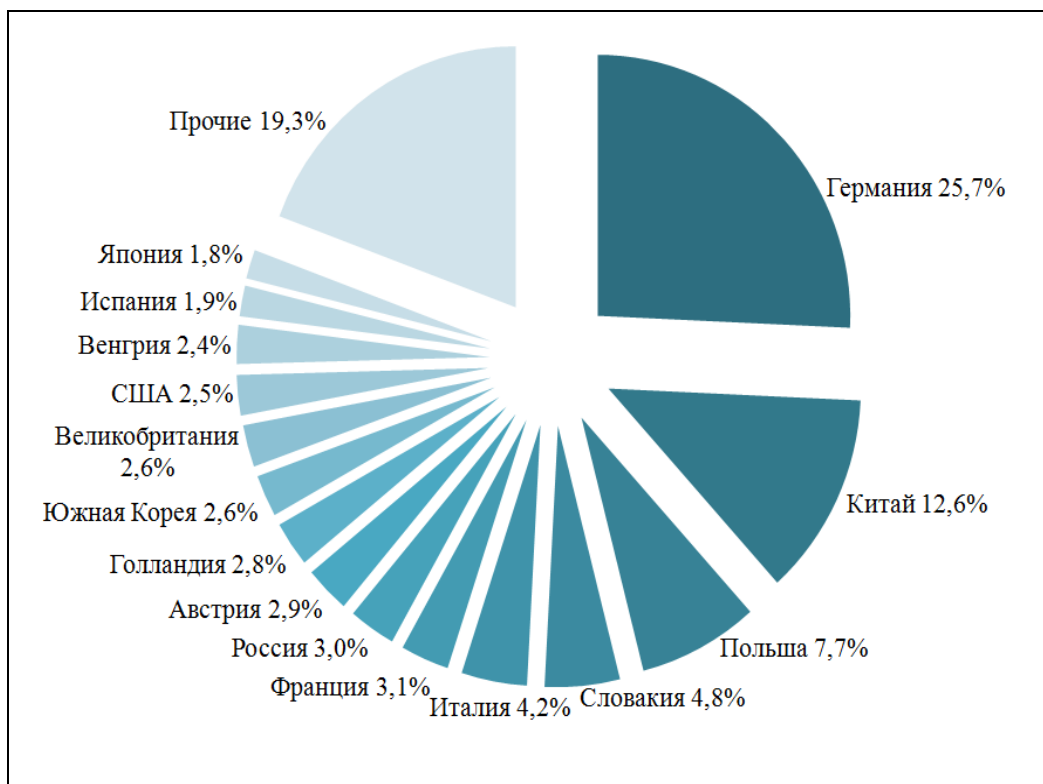

Рис. 2.4. Географічний розподіл імпорту Чехії в 2019 році, в% від виробленого [10]

До основних статей чеського імпорту в 2019 році належать:

- туризм (25,0%),
- транспортні послуги (23,2%),
- інші ділові послуги (24,2%);
- телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги (10,1%);
- послуги з технічного обслуговування і ремонту товарів (3,9%);
- послуги з переробки товарів, що належать іншим сторонам (1,5%);
- плата за користування інтелектуальною власністю (5,7%);
- фінансові послуги (1,2%);
- послуги в галузі будівництва (0,7%);
- страхові послуги (3,4%);
- послуги приватним особам і послуги у сфері культури та відпочинку (0,8%);

Таким чином, Чеська економіка відноситься до малих відкритих розвинених економік і, маючи експортоорієнтовану спрямованість, входить до числа великих

світових експортерів машинобудівної продукції. При цьому економічний розвиток Чехії перебуває в певній залежності від транснаціональних корпорацій, яким належать великі чеські підприємства, в основному випускають комплектуючі для виробництва технічної продукції або здійснюють промислову збірку. Експортна складова економіки Чехії в 2019 році збільшилася на 6,5 процентних пункту.

До перспективних галузей зовнішньоекономічного співробітництва з Україною відносяться атомна енергетика, автомобільна, авіаційна промисловість, верстатобудування, машинобудування, медична і фармацевтична галузі, сільське господарство і тваринництво, поновлювані джерела енергії, а також інвестиційне співробітництво, налагодження виробничої кооперації і реалізація спільних проектів на ринках третіх країн.

2.3. Оцінка інвестиційного клімату в Чехії

Економічна політика Чеської Республіки щодо залучення прямих іноземних інвестицій передбачає ряд інвестиційних заохочень, які надаються відповідно до чеського законодавства, що регулює інвестиційну діяльність.

Інвестиційні заохочення надаються для збільшення ступеня локалізації виробництв і капіталізації компаній, що працюють на території країни, створення нових робочих місць і підвищення кваліфікації співробітників, зростання експортного потенціалу національної промисловості, а також для економічного розвитку регіонів Чехії.

Для поліпшення інвестиційного клімату та підвищення конкурентоспроможності економіки країни Уряд Чеської Республіки здійснює ряд заходів, спрямованих як на вдосконалення законодавчих актів, так і на доопрацювання механізмів державної підтримки інвесторів. З 2017 року діють нові поправки до закону № 72/2000 «Про інвестиційні стимули (заохочення)», які визначають кількість створюваних робочих місць в обробній промисловості і скасовують умову фінансування з власних джерел інвестора. Введено нові типи

центрів стратегічних послуг: центри обробки даних і call-центри. Крім того, знижені вимоги до мінімальної кількості створюваних робочих місць для технологічних центрів (включаючи стратегічні) і центрів стратегічних послуг (табл.. 2.5).

Таблиця 2.5

Форми інвестиційних заохочень в Чехії

Інвестиційні заохочення	Пільгова ставка податку на прибуток юр. Осіб (5%)	Звільнення від сплати податку на нерухомість	Надання земельної ділянки за пільговою ціною	Матеріальна підтримка для створення робочих місць і навчання персоналу	Матеріальна підтримка на придбання майна
Обробна промисловість	10 років	5 років в пільгових промислових зонах	Так	100-300 тис. Чеськ. крон / 25% -50%	-
Технологічні центри					
Центри стратегічних послуг					
Стратегічні інвестиційні операції					10 / 12,5% понесених витрат

Складено по: [7]

Також змінені форми інвестиційних заохочень. Створено інститут так званих пільгових промислових зон (7P7) з наданням привабливих форм підтримки (до 300 тис. чеськ. Крон на одне нове робоче місце і звільнення від сплати податку на нерухомість протягом п'яти років).

Дотації на придбання майна збільшено з 5 до 10%. Розширено кількість регіонів, в яких буде надаватися матеріальна підтримка на створення робочих місць, навчання і перепідготовку персоналу.

Агентство «Чехінвест» надає інвестиційні заохочення в наступних формах:

- пільгове оподаткування;
- надання виробничих площ з готовою інфраструктурою на вигідних умовах;
- стимулювання створення нових робочих місць та перепідготовки кадрів;

- надання дотацій на здійснення виробничої діяльності.

Проведемо аналіз інфляції за 2009-2019 рр. на рис. 2.5.

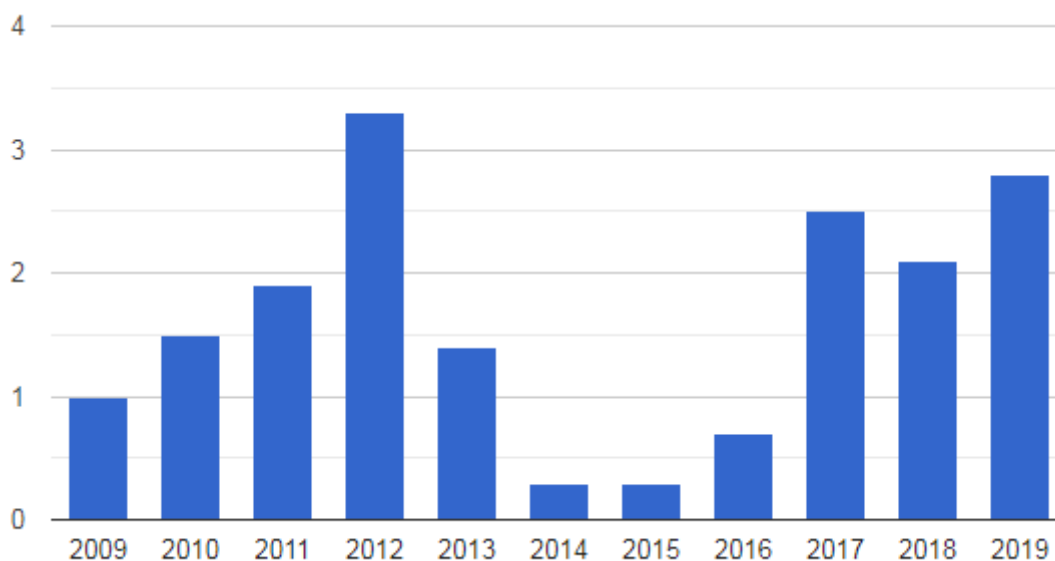

Рис. 2.5. Інфляція в Чеській Республіці в 2009-2019 рр., %

Складено по: [7]

Всесвітній банк надає дані про Чехію за період з 2009 по 2019 рік про рівень інфляції, згідно якого середнє значення для Чехії протягом цього періоду склало 4.5%.

Рівень безробіття в Чехії в 2009-2019 рр. представлений на рис. 2.6.

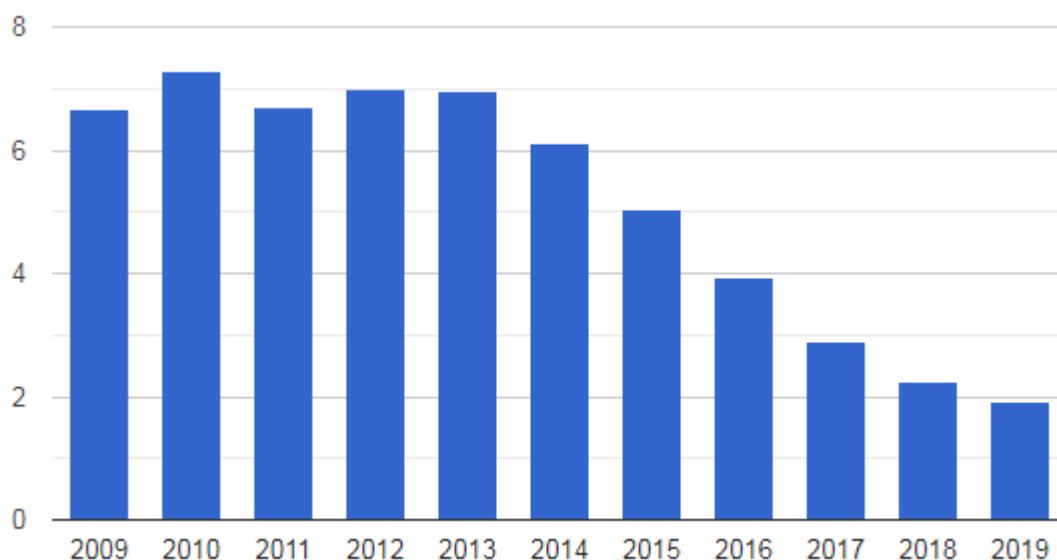

Рис. 2.6. Рівень безробіття в Чехії в 2009-2019 рр., %

Складено по: [7]

Середнє значення рівня безробіття для Чехії протягом періоду 2009-2019

рр. склало 5.58 відсотків при мінімумі в розмірі 1.93% в 2019 р і максимумі в розмірі 7,2% в 2010 р. При цьому спостерігається тенденція до зменшення цього показника, що є позитивним фактором.

Процентні ставки за банківськими кредитами в Чехії за 2009-2018 рр. представлені на рис. 2.7.

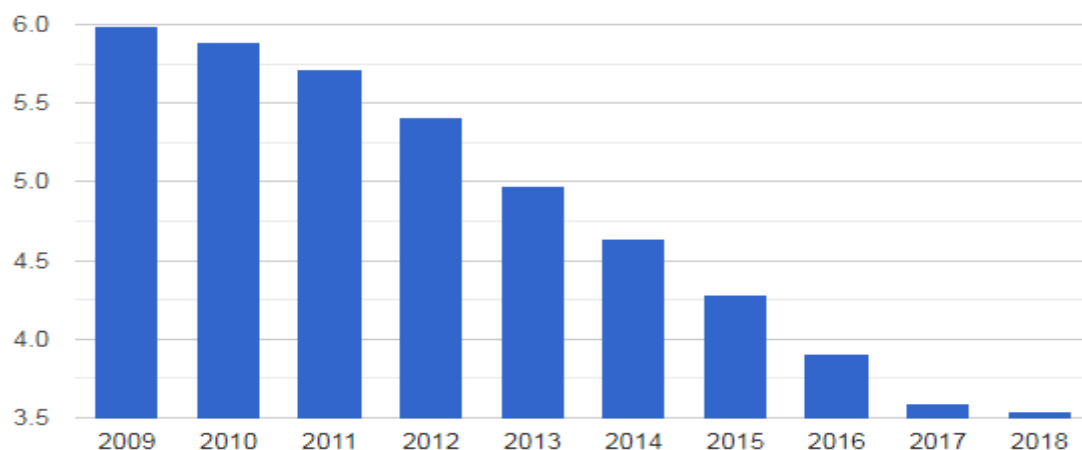

Рис. 2.7. Процентні ставки за банківськими кредитами в Чехії за 2009-2018 рр.

Складено по: [7]

Процентні ставки за банківськими кредитами в Чехії в середньому складала 7,37%, простежується тенденція її зниження з 5,9% в 2009 році до 3,6% в 2018 році. Обмінний курс в Чехії в 2008-2018 рр. представлений на рис. 2.8.

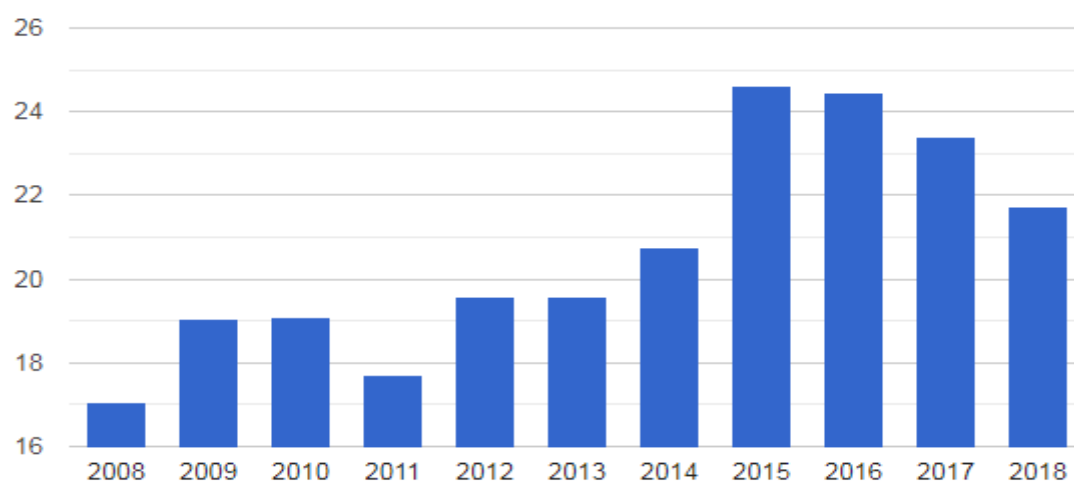

Рис. 2.8. Обмінний курс в Чехії в 2008-2018 рр., крон.

Складено по: [7]

Із представлених даних видно, що просліджується тенденція росту курсу

чеської крони по відношенню до долл. США. Найбільше значення курсу спостерігалось в 2015 році на рівні 24,5 крон, а найменше – в 2008 році на рівні 17 крон.

Чехія за рівнем мінімальної заробітної плати (519 євро або 13350 крон на місяць) знаходиться на одному рівні з Польщею і Словенією, вище Болгарії, Румунії, Угорщини та Латвії. Мінімальна ставка за годину роботи в Чехії становить 3,1 євро. У перерахунку на валюту Чехії це 79,6 крон. Законодавчо встановлений рівень зайнятості становить 40 годин на тиждень. У 2019 мінімум, який зобов'язані сплатити роботодавці найманим працівникам залишився на рівні 2018 р. - 47 євро або чеських крон. Доходи громадян і трудових мігрантів в Чехії ростуть завдяки дуже низькому рівню інфляції.

Спеціальне законодавство про іноземні інвестиції в Чехії відсутній. Це означає, що іноземні інвестори користуються національним режимом, тобто на них поширюються ті ж правила, що і на місцевих інвесторів.

Інвестиційні заохочення можуть надаватися новим та існуючим компаніям, чеським та іноземним інвесторам. Виробничим фірмам може бути надано повне або часткове звільнення від податку на прибуток на термін до десяти років разом з підтримкою створення нових робочих місць або перекваліфікації персоналу.

Інвестиційні заохочення надаються за таких умов:

1. Інвестиції повинні бути спрямовані в галузь переробної промисловості або в одну з високотехнологічних галузей, зазначених в законі за умови, що мінімально 50% ціни виробничої лінії буде витратами на придбання обладнання, зазначеного в затвердженому урядом списку сучасного (високотехнологічного) обладнання.

2. Це повинно бути нове виробництво, розширення існуючого або його модернізація з метою значної зміни виробу або виробничого процесу.

3. Інвестор повинен вкласти не менше 200 млн чеських крон (близько 8 млн євро). У регіонах з рівнем безробіття, не менше ніж на 25% перевищує середній показник по всій Чеській Республіці, ця вимога зменшено до 150 млн чеських крон (близько 6 млн євро), а в областях з рівнем безробіття, не менше ніж на 50%

перевищує середнє значення по всій Чеській Республіці, ця межа знижений до 100 млн чеських крон (близько 4 млн євро).

4. Інвестиції в мінімальному розмірі 100 млн чеських крон (близько 4 млн євро) або 50 млн чеських крон (близько 2 млн євро) в разі інвестування в регіоні з високим рівнем безробіття повинні бути покриті власними коштами інвестора.

5. Інвестор повинен придбати обладнання, яке включене в розділи 84, 85 і 90 Митного тарифу, на суму не менше 40% загальної вартості довгострокового матеріального і нематеріального майна.

6. Плановане виробництво має відповідати всім вимогам чеського законодавства з охорони навколишнього середовища.

Іноземці в Чеській Республіці можуть набувати грошові кошти в іноземній валюті, оплачуючи їх національною валютою, і навпаки, а також купувати інші валютні цінності, ввозити і вивозити чеську і іноземну валюту, якщо інше не передбачено «Валютним законом» або іншим спеціальним нормативним актом.

Нормативно-правове регулювання комерційної діяльності в Чеській Республіці здійснюється відповідно до закону «Про торгових корпораціях» № 90/2012 та Цивільним кодексом в редакції від 2014 року.

Згідно зі статтею 1 зазначеного нормативного акту, комерційними корпораціями є компанії або суспільства («spolecnosti») і кооперативи («druzstva»). До основних організаційно-правовими формами ведення комерційної діяльності в Чехії належать:

- Товариство з обмеженою відповідальністю - akciová společnost (a.s.);
- Товариство з обмеженою відповідальністю - společnost s rúcním omezením (s.r.o.);
- Відкрите товариство - veřejná obchodní společnost (v.o.s);
- Командитне товариство - komanditní společnost (k.s.);
- Кооператив - družstvo;
- Державне підприємство - státní podnik (s.p.).

Чеська Республіка є повноправним членом Європейського союзу і на її території відповідно до європейського правом також дозволяється ведення

комерційної діяльності так званих юридичних осіб наднаціонального характеру:

- Європейська компанія (Evropska spolecnost / societas europaea / SE);
- Європейська асоціація юридичних осіб (Evropske hospodarske zajmove sdruzern / European economic interest grouping / EHZS);
- Європейська кооперативна компанія (Evropska druzstevn spolecnost / societas cooperative europaea / SCE).

Комерційна діяльність може здійснюватися й через філії іноземної юридичної особи, місцевих агентів і дистриб'юторів.

Найбільш перспективною організаційно-правою форма мою на нашу думку є ТОВ. Створенням ТОВ, є однією з двох основних частин процесу, по успішному завершенні якого можна говорити про появу нового суб'єкта цивільного права в Чехії.

Основними документами при створенні ТОВ є установчі документи. Ці документи повинні бути засвідчені нотаріусом і містити такі дані: місце і дату (із зазначенням дня, місяця і року); ім'я, прізвище нотаріуса і його місцезнаходження; ім'я, прізвище, місце проживання, реєстраційний номер народження (в разі його відсутності - як правило, у іноземців і осіб без громадянства - дата народження) учасників і / або їх представників; заяву учасників про те, що вони дієздатні; відомості про те, яким чином була засвідчена їх особу; зміст документа; інформацію про те, що запис після його прочитання учасниками була ними схвалена; підписи учасників і / або їх представників; відбиток печатки нотаріуса і його підпис.

Крім того, для реєстрації товариства повинна бути представлена нотаріально завірена копія статуту ТОВ, а також (якщо засновників більше одного) - протоколу установчих зборів товариства, на якому було прийнято відповідне рішення. Зміст цих документів в цілому аналогічно таким же українським.

Підводячи підсумок всьому вищесказаному можна зробити наступні висновки. Чехія має досить сприятливою підприємницьким середовищем вже протягом багатьох років. Інтегрованість країни в Євросоюз і вимоги відповідності

нормам ЄС стали передумовами створення відносно комфортних умов для ведення бізнесу та залучення з цією метою значного числа іноземців. Досить велика свобода у веденні бізнесу стала основним принципом в підтримці малого і середнього підприємництва на рівні держави.

Чеська Республіка має добре розвинену інфраструктуру, мережу залізних і автомобільних доріг. Домінуюча роль належить автотранспорту. Його використовують близько 66% чеських експортерів, залізні дороги - 26%, повітряний транспорт - 6%, внутрішній водний транспорт - близько 1%. Через країну в західному напрямку прокладена система експортних газопроводів. Перевага Чехії щодо логістичних маршрутів визначається її місцем розташування та оточенням країнами, з якими Чеська Республіка має стійкі торгово-економічні відносини, підтримує і розвиває взаємовигідну торгівлю.

Чеська Республіка є політично і економічно стабільною країною. Перспективи діяльності українських компаній мають позитивну тенденцію, а чеський ринок в середньостроковій перспективі буде залишатися досить привабливим для українських інвестицій.

На сьогоднішній день найбільш перспективними товарами для експорту до Чехії є: автомобілі та запчастини для машин; меблі, і компоненти; готові кондитерські вироби; папір і картон, пакувальні матеріали; каучук, гума та вироби з них; електротехніка та компоненти; запчастини для машин і авто компоненти; склотара; хімічна сировина; пиломатеріали, меблі та компоненти.

Основними бар'єрами експорту до Чехії є: митно-тарифне і нетарифне регулювання Чеської Республіки як члена ЄС, яке проводиться в рамках спільної торговельної політики ЄС і є обов'язковим до виконання і прямий виконавчий характер; при ввезенні імпоротної продукції на митну територію Чехії необхідно сплачувати ПДВ, стандартна ставка якого становить 21%.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ВІДКРИТТЯ МЕБЛЕВОГО МАГАЗИНУ В ЧЕХІЇ

3.1. Обґрунтування доцільності інвестиційного проекту

ТОВ «Альтея» розпочала свою діяльність в 1999 році. З моменту заснування в основу роботи компанії було покладено фундаментальні внутрішні цінності – відповідність стандартам якості, унікальність дизайну, висока технологічність та дотримання стандартів соціальної відповідальності. За роки діяльності було напрацьовано репутацію відповідального виробника, який пройшов перевірку часом. Завдяки постійному вдосконаленню, компанія асоціюється з якісними, функціональними та практичними м'якими меблями з оригінальним та лаконічним дизайном.

Місце знаходження компанії: м. Черкаси, вул.. Горького, будинок 62/1.

Чисельність персоналу підприємства – 290 працівників.

Сьогодні компанія ТОВ «Альтея» - один з найбільших виробників м'яких меблів на території України і один з найпопулярніших брендів м'яких меблів. Завдяки прихильності споживачів та довірі партнерів було створено широку торговельну мережу, з більш ніж 150-ти фірмових відділів, розташованих як на території України, так і за її межами. У кожному з них запропоновано широкий модельний ряд і можна замовити та придбати диван на свій смак.

Дизайн м'яких меблів розробляється професіоналами в сфері меблевого дизайну - італійською студією дизайну «Lauriero Design», конструктором-технологом Доменіко Лорато, і власним «Центром дизайну ТОВ Альтея». Уся продукція компанії виготовляється в умовах функціонування сертифікованої системи менеджменту якості ISO 9001:2008.

Високу якість продукції було підтверджено дипломами Київського Міжнародного Меблевого Форуму. Три роки поспіль моделі м'яких меблів було відзначено найпрестижнішими нагородами у меблевій галузі - дипломами

переможців у конкурсі «Кращі меблі України».

Компанія ТОВ «Альтея» є повноправним партнером Української Асоціації Меблевиків.

Істотні капіталовкладення були зроблені в 2010-2017 роках в придбання виробничих приміщень. Було встановлено нове імпортерне обладнання, оновлено транспорт. Регулярно підвищувалася кваліфікація персоналу, розширювалася дилерська і власна торговельна мережа. Починаючи з 2017 року ТОВ «Альтея» визначила одним із стратегічних напрямків розвитку вихід на загальноєвропейський ринок і створення власної роздрібної мережі в країнах Європейського Союзу.

Основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Альтея» переставлені в Додатку В. Проведені розрахунки техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Альтея» свідчать про те, що обсяги реалізації продукції та послуг у 2019 році зросли майже у 1,5 рази порівняно з 2017 роком, відповідно обсяги їх собівартості на 162%. Фондомісткість продукції та послуг у 2019 році зменшилася на 0,02 грн., а фондovіддача зросла аж на 3,41 грн. Діяльність підприємства за весь досліджуваний період була прибутковою, у 2019 році рівень прибутковості сягнув 4%.

Інвестиційна діяльність ТОВ «Альтея» у ведеться за рахунок власних коштів. Проаналізуємо динаміку фактичних інвестицій за останні роки (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Інвестиційна діяльність ТОВ «Альтея» за 2017-2019 рр., млн. грн.*

Вид інвестування	Роки			Абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2018	2019
Інвестиційні проекти	18,67	0,28	0	-18,39	-0,28
Програма підтримки	314,96	318,76	827,53	3,8	508,77
Модернізація обладнання	232,73	217,62	183,71	-15,11	-33,91
Всього	566,36	536,66	1011,24	-29,7	474,58
ROI	5,37	2,18	1,14	-3,19	-1,04

*Складено автором за результатами власних досліджень

Дивлячись на дані таблиці можемо сказати, що ТОВ «Альтея» у 2019 році

завершив інвестування в проекти та збільшив на 508,77 млн. грн. капіталовкладення у програму підтримки яка включає в проведення рекламних компаній. На 33,91 млн. грн. зменшились інвестиції у розширення обсягів збуту. При цьому відбулося значне зменшення ROI в 2018 році на 3,19% а в 2019 році на 1,04%.

Завершальним етапом оцінки інвестиційної діяльності є розрахунок імовірності банкрутства, що впливає на привабливість підприємства для інвесторів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Ймовірності банкрутства ТОВ «Альтея» за 2017-2019 рр.*

Модель	Норматив	Роки			Відхилення	
		2017	2018	2019	2018	2019
2-рахунок Альтмана	>3	3,11	2,64	2,98	-0,47	0,34
Чотирьохфакторна модель Таффлера	>0,3	4,49	3,4	4,56	-1,09	1,16

*Складено автором за результатами власних досліджень

За обома моделями спостерігається збільшення рівня ймовірності банкрутства у 2018 році. За моделлю Альтмана вона була високою. В цілому за моделями даними моделями банкрутства ТОВ «Альтея» має низьку вірогідність банкрутства на звітний період, що у сумі з показниками фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності значно покращує його інвестиційну привабливість.

Ітак, ТОВ «Альтея» має технологічні, якісні і економічні передумови для розширення своєї діяльності шляхом виходу на міжнародний ринок.

В якості проектних заходів пропонується реалізувати інвестиційний проект по відкриття меблевого магазину в Чехії разом з Karel Kroupa.

Karel Kroupa спеціалізується на виробництві меблів, але на сьогоднішній день має низьку конкурентоспроможність і знаходиться на межі банкрутства.

ТОВ «Альтея» буде являтися інвестором створення нового меблевого магазину в Чехії та просування його на регіональному ринку. Виробництво меблів буде відбуватися на території Karel Kroupa, потрібні капітальні вкладення будуть

розподілені між ТОВ «Альтея» і Karel Kroupa.

Основними критеріями ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства на майбутній період стане позитивне значення грошового потоку і збільшення прибутковості ТОВ «Альтея».

З метою обґрунтування ефективності запропонованого інвестиційного проекту проведемо аналіз ринкової ситуації, можливих ризиків, розробимо основні етапи прийняття управлінських і способи зниження виявлених ризиків рішень при реалізації даного інвестиційного проекту.

З метою обґрунтування доцільності інвестиційного проекту проведемо аналіз конкурентних сил по Портеру виробництва і реалізації меблів в Чехії.

Оцінимо загрози з боку товарів-замінників меблів, заповнивши табл.3.3.

Таблиця 3.3

Оцінка товарів-замінників меблів в Чехії*

Параметр оцінки	Оцінка параметра		
	3	2	1
Товари-замінники «ціна-якість»	існують і займають високу частку на ринку	існують, але тільки увійшли на ринок і їх частка мала	не існують
		3	
ПІДСУМКОВИЙ БАЛ	3		
1 бал	низький рівень загрози з боку товарів-замінників		
2 бали	середній рівень загрози з боку товарів-замінників		
3 бали	високий рівень загрози з боку товарів-замінників		

* *Складено автором за результатами власних досліджень

У табл. 3.4 оцінимо рівень внутрішньогалузевої конкуренції за такими параметрами: кількість гравців, темп зростання ринку, рівень диференціації продукту на ринку, обмеження в підвищенні цін.

Таблиця 3.4

Оцінка рівня внутрішньогалузевої конкуренції для ринку меблів в Чехії*

Параметр оцінки	Оцінка параметра		
	3	2	1
Кількість гравців	Високий рівень насичення ринку	Середній рівень насичення ринку (3-10)	Невелика кількість гравців (1-3)
	3		
Темп зростання ринку	Стагнація або зниження обсягу ринку	Сповільнюється, але зростаючий	Високий
		2	
Обмеження в підвищенні цін	Жорстка цінова конкуренція на ринку, відсутні можливості в підвищенні цін	Є можливість до підвищення цін тільки в рамках покриття зростання витрат	Завжди є можливість до підвищення ціни для покриття зростання витрат і підвищення прибутку
		2	
ПІДСУМКОВИЙ БАЛ	6		
4 бали	Низький рівень внутрішньогалузевої конкуренції		
5-8 балів	Середній рівень внутрішньогалузевої конкуренції		
9-12 балів	Високий рівень внутрішньогалузевої конкуренції		

*Складено автором за результатами власних досліджень

Оцінка загрози входу на ринок нових гравців за допомогою оцінки висоти вхідних бар'єрів представлена табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Оцінка загрози входу на ринок нових гравців за допомогою оцінки висоти вхідних бар'єрів*

Параметр оцінки	Оцінка параметра		
	3	2	1
Економія на масштабі при виробництві товару або послуги	Відсутнє	Існує тільки у декількох гравців ринку	Значуща
		2	
Сильні марки з високим рівнем знання і лояльності	Відсутні великі гравці	2-3 великі гравці тримають близько 50% ринку	2-3 великі гравці тримають більше 80% ринку
		2	

Продовження таблиці 3.5

Диференціація продукту	Низький рівень різноманітності товару	Існують мікро-ніші	Всі можливі ніші зайняті гравцями
		2	
Рівень інвестицій і витрат для входу в галузь	Низький (окупається за 1-3 місяці роботи)	Середній (окупається за 6-12 місяців роботи)	Високий (виправдовується більш ніж за 1 рік роботи)
		2	
Доступ до каналів розподілу	Доступ до каналів розподілу повністю відкритий	Доступ до каналів розподілу вимагає помірних інвестицій	Доступ до каналів розподілу обмежений
	3		
Політика уряду	Немає обмежень з боку держави	Держава втручається в діяльність галузі, але на низькому рівні	Держава повністю регламентує галузь і встановлює обмеження
	3		
Параметр оцінки	Оцінка параметра		
	3	2	1
Готовність існуючих гравців до зниження цін	Гравці не підуть на зниження цін	Великі гравці не підуть на зниження цін	При будь-якій спробі введення більш дешевої пропозиції існуючі гравці знижують ціни
	3		
ПІДСУМКОВИЙ БАЛ	19		
8 балів	Низький рівень загрози входу нових гравців		
9-16 балів	Середній рівень загрози входу нових гравців		
17-24 бали	Високий рівень загрози входу нових гравців		

*Складено автором за результатами власних досліджень

Оцінимо загрозу втрати споживачів меблів в Чехії (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Оцінка загроз втрати споживачів меблів в Чехії*

Параметр оцінки	Оцінка параметра		
	3	2	1
Частка покупців з великим обсягом продажів	більше 80% продажів припадає на декількох клієнтів	Незначна частина клієнтів тримає близько 50% продажів	Обсяг продажів рівномірно розподілений між усіма клієнтами
		2	
Схильність до переключення на товари-субститути	товар компанії не унікальний, існують повні аналоги	товар компанії частково унікальний, є відмінні хар-ки, важливі для клієнтів	товар компанії повністю унікальний, аналогів немає
		2	
Чутливість до ціни	покупець завжди буде переключатися на товар з більш низькою ціною	покупець буде переключатися тільки при значній різниці в ціні	покупець абсолютно не чутливий до ціни
		2	
Споживачі не задоволені якістю товару	незадоволеність ключовими характеристиками товару	незадоволеність другорядними характеристиками товару	повна задоволеність якістю
			3
ПІДСУМКОВИЙ БАЛ	9		
4 бали	Низький рівень загрози втрати клієнтів		
5-8 балів	Середній рівень загрози втрати клієнтів		
9-12 балів	Високий рівень загрози втрати клієнтів		

*Складено автором за результатами власних досліджень

Оцінимо постачальників Karel Kroupa з точки зору стабільності, надійності та здатності до підвищення цін (табл. 3.7)

Оцінка постачальників Karel Kroupa*

Параметр оцінки	Оцінка параметра	
	2	1
Кількість постачальників	незначна кількість постачальників або монополія	широкий вибір постачальників
		1
Обмеженість ресурсів постачальників	обмеженість в обсягах	необмеженість в обсягах
		1
Витрати переключення	високі витрати до переключення на інших постачальників	низькі витрати до переключення на інших постачальників
		1
Пріоритетність спрямування для постачальника	низька пріоритетність галузі для постачальника	висока пріоритетність галузі для постачальника
		1
ПІДСУМКОВИЙ БАЛ	4	
4 бали	низький рівень впливу постачальників	
5-6 балів	середній рівень впливу постачальників	
7-8 балів	високий рівень впливу постачальників	

*Складено автором за результатами власних досліджень

Узагальнимо результати аналізу конкурентних сил по Портеру виробництва і створення магазину меблів в Чехії в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Результати аналізу конкурентних сил по Портеру виробництва і створення магазину меблів в Чехії*

Параметр	Значення	Опис	Напрямки робіт
Загроза з боку товарів-замінників	середнє	Підприємство володіє товаром, аналоги якого існують на ринку, але в невеликих обсягах	Удосконалювати унікальність товару. Концентрувати всі зусилля на побудові обізнаності про унікальну пропозицію.

Продовження таблиці 3.8

Загрози внутрішньогал узевої конкуренції	середнє	Ринок підприємства є високо конкурентним і перспективним. Відсутня можливість повного порівняння товарів різних фірм. Є обмеження в підвищенні цін.	Проводити постійний моніторинг пропозицій конкурентів. Розвивати унікальність продукту і підвищувати прийнятну цінність товару. Знижувати вплив цінової конкуренції на продаж. Підвищувати рівень знання про товар.
Загроза з боку нових гравців	високе	Високий ризик входу нових гравців. Нові підприємства з'являються постійно через низькі бар'єри входу і низький рівня початкових інвестицій.	Проводити постійний моніторинг появи нових компаній. Проведення акцій, спрямованих на тривалість контакту споживача з компанією. Підвищувати рівень знання про товар.
Загроза втрати поточних клієнтів	високе	Портфель клієнтів володіє високими ризиками (при догляді ключових клієнтів - значне падіння продажів). Існування менш якісних, але економічних пропозицій. Незадоволеність поточним рівнем робіт за окремими напрямками.	Диверсифікувати портфель клієнтів. Розробити програми для VIP-клієнтів. Розробити економ-програми для споживачів, чутливих до ціни. Підвищення якості товару по відстаючим параметрам і т.д.
Загроза нестабільності постачальників	низьке	Стабільність з боку постачальників	Проведення переговорів про зниження цін

*Складено автором за результатами власних досліджень

Отже, в сучасних умовах ТОВ «Альтея» має технологічні, якісні і економічні передумови для розширення своєї діяльності шляхом виходу на міжнародний ринок. Тому першочерговим стратегічним завданням подальшого розвитку підприємства постає проблема розширення його ринків збуту, тобто створення нового цільового ринку для підприємства в Чехії. В якості проектних заходів пропонується реалізувати інвестиційний проект по відкриття меблевого магазину в Чехії разом з Karel Kroupa.

3.2. Планування реалізації інвестиційного проекту

Розглянемо детальніше структуру управління запропонованого проекту. Для цього на початковому етапі існує необхідність детальніше розглянути концепцію проекту (Додаток Д).

Даний проект дасть можливість покращити ефективність міжнародної діяльності ТОВ «Альтея», закріпить позиції на нових ринках, а також покращить імідж компанії, як міжнародної компанії.

Для відкриття нового філіалу в Чехії пропонується обрати торгове приміщення, що знаходиться за адресою м. Прага, вул. Jazlovická 1313/11. Площа складає 172 кв. м.

Доставка товару до нового магазину буде здійснюватися автомобільним транспортом з України. Ціни на товар будуть встановлені на рівні середньої ціни на відповідний товар на чеському ринку.

Конкурентна перевага ТОВ «Альтея» над місцевими виробниками меблів буде полягати в домінуванні на ринку ергономічного офісного обладнання та високоякісних меблів ручної роботи. Незважаючи на те що в країні існує багато виробників офісних меблів і любителів комп'ютерів, лише деякі з них змогли поєднати ці якості в своїй діяльності, як це вдалося ТОВ «Альтея».

Формою організаційної структури обрано проектну команду. Існує основна фірма, в ній створюється окрема проектна група, що підпорядковується менеджеру проекту та директору фірми.

Організаційною формою управління доцільно обрати проектну команду (рис. 3.1).

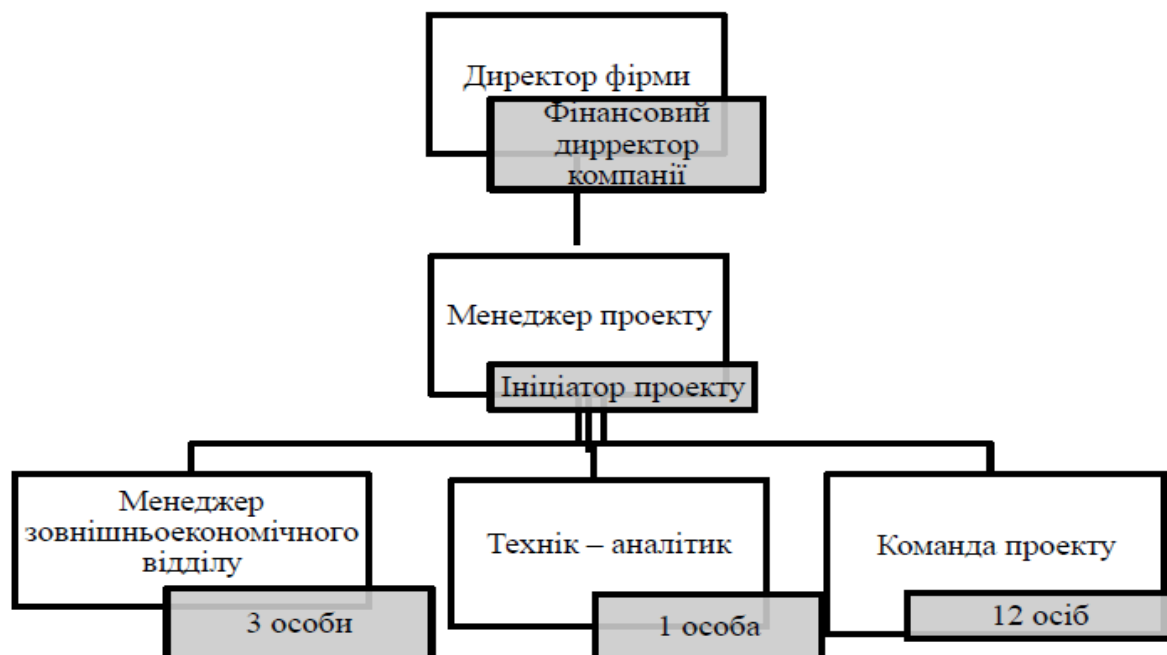

Рис. 3.1. Організаційна структура виконавців

За такого виду структури вся проектна діяльність розглядається не з позицій сформованої ієрархії підпорядкування, а з урахуванням досягнення кінцевої мети проекту. У проектній структурі для вирішення конкретного завдання створюється спеціальна робоча група, яка після завершення роботи над проектом розпускається. При цьому відповідний персонал і ресурси, раніше притягнуті до роботи, повертаються у свої підрозділи.

Перейдемо до розрахунку витрат, доходів і планової ефективності управління інвестиційною діяльністю ТОВ «Альтея» при реалізації запропонованого інвестиційного проекту.

Спочатку розглянемо можливі варіанти створення спільного проекту Karel Kroupa та ТОВ «Альтея» в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Варіанти створення спільного проекту Karel Kroupa та ТОВ «Альтея»*

№п/п	Параметри Спільного проекту	Варіанти спільного проекту	
		1 варіант	2 варіант
1	Об'єм виробництва, од.	18000	18000
2	Об'єм реалізації на внутрішньому ринку, од.	8000	8000

Продовження таблиці 3.9

3	Об'єм реалізації на зовнішньому ринку, од.	10000	10000
4	Потрібні капіталовкладення, у т.ч.:	12600	12600
	– вклад Karel Kroupa, тис. чеськ. крон	556586,1 (50%)	333951,66 (30%)
	– вклад ТОВ «Альтея» , тис. чеськ. крон	556586,1 (50%)	779220,54 (70%)
5	Розмір кредиту, тис. чеськ. крон	-	224401,38 (на 3 роки)

*Складено автором за результатами власних досліджень

Створення спільного інвестиційного проекту пропонується у двох варіантах: у 1 варіанті – ТОВ «Альтея» повинне зробити внесок у необхідні капіталовкладення у розмірі 50%, у другому ж варіанті – відповідно у розмірі 70%. При другому варіанті ТОВ «Альтея» не вистачить власних коштів, тому необхідно буде взяти кредит на 3 роки. Так як підприємство українське кредит буде братися в Україні. Кредит пропонується брати в Чехії під 3% річних.

У реалізації проекту та його виборі важливе значення має розрахунок витрат запланованої діяльності. Спочатку проведемо розрахунок щомісячних платежів в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Щомісячні витрати, тис. чеськ. крон*

№п/п	Статті операційних витрат	Варіанти	
		1 варіант	2 варіант
1	Оренда	3000	3000
2	Заробітня плата	20408,16	9107,10
3	Виплати в соціальні фонди	6530,32	2915,45
4	Комунальні платежі	1250	1250
5	Виплати по кредиту	0	673,2
6	Витрати на стимулювання збуту	8304,62	2775,57
7	Собівартість виробництва меблів	13914,65	34897,07
8	Вартість доставки меблів в Чехію	4174,40	10469,12
9	Адміністративні витрати	1325,21	1325,21
10	Інші поточні витрати	537,44	463,82
	Всього витрат	59444,79	66876,53

*Складено автором за результатами власних досліджень

Як видно із таблиці, сума щомісячних витрат складе 59444,79 тис. чes. крон за 1 варіантом і 66876,53 тис. чes. крон за 2 варіантом за рахунок виплат по кредиту.

Витрати за рік представлені в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Загальні річні витрати, тис. чesк. крон*

№п/п	Статті операційних витрат	Варіанти	
		1 варіант	2 варіант
1	Ремонт	30000	30000
2	Офісне обладнання	22500	22500
3	Оренда та комунальні платежі	15000	15000
4	Заробітня плата	244897,88	109285,2
5	Виплати в соціальні фонди	78363,79	34985,41
6	Виплати по кредиту	0	8078,4
7	Витрати на стимулювання збуту	99655,42	33306,82
8	Собівартість виробництва та доставки меблів	217068,58	544394,21
9	Адміністративні витрати	15902,46	15902,46
10	Інші поточні витрати	6449,33	5565,86
	Всього витрат	729837,46	819018,40

*Складено автором за результатами власних досліджень

Як видно із таблиці, загально річні витрати будуть включати витрати на ремонт і обладнання магазину і складуть 729837,46 тис. чesк. крон за 1 варіантом і 819018,40 тис. чesк. крон за 2 варіантом

Дана стратегія виходу на зовнішній ринок буде реалізовуватися за допомогою таких інструментів:

- виробництва унікального товару за доступними цінами;
- залучення споживачів за допомогою рекламної компанії;
- розробки програми для VIP-клієнтів;
- розробки економ-програми для споживачів, чутливих до ціни;
- вигідних, стабільних відносин з постачальниками.

Методи управління ризиками, оцінка яких має найбільше значення при виходу на новий ринок, розглянемо на основі прогнозі експертів ТОВ «Альтея» в Додатку Ж.

Таким чином, інвестиційний проект планується на 3 роки. Відкриття меблевого магазину в Чехії буде відбуватися разом з Karel Kroupa. Основними критеріями ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства на майбутній період стане позитивне значення грошового потоку і збільшення прибутковості ТОВ «Альтея».

3.3. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проекту

Розрахунок чистий прибуток у табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Розрахунок чистого прибутку, який залишається у розпорядженні підприємств на майбутній період, 2020-2022 рр.*

№ п/п	Показники	2020 рік		2021 рік		2022 рік	
		1	2	1	2	1	2
1	Виручка від реалізації, тис. чеськ. крон	0	812820	3058677	2002162	3265400,1	2078856
2	ПДВ, тис. чеськ. крон	0	162564	611735,4	400432,4	653080,019	415771,2
3	Чистий дохід, тис. чеськ. крон	0	650256	2446941,6	1601730	2612320,08	1663085
4	Операційні витрати, тис. чеськ. крон	729837,46	819018,40	729837,46	819018,40	729837,46	819018,40
5	Податок на прибуток, тис. чеськ. крон (19%)	0	123548,64	464918,904	304328,6	496340,815	315986,1
6	Чистий прибуток, тис. чеськ. крон	- 729837,46	- 292311,04	1252185,24	478382,62	1386141,80	528080,32
7	Виплати по кредиту, тис. чеськ. крон	0	8078,4	0	8078,4	0	8078,4
8	NPV, тис. чеськ. крон, у т.ч.:	- 729837,46	- 292311,04	1252185,24	478382,62	1386141,80	528080,32
12	— у розпорядженні Karel Kroupa	0	0	425131,37	136701,30	477881,17	155168,22
13	— у розпорядженні ТОВ «Альтея»	0	0	425131,37	318970,89	477881,17	362066,25

*Складено автором за результатами власних досліджень

Проведені розрахунки у таблиці 3.12 вказують на те, що обидва запропоновані варіанти створення інвестиційного проекту можливо впроваджувати в дію. Проведемо розрахунки основних показників оцінки ефективності запропонованого інвестиційного проекту 2, як проекту з більшим показником NPV.

$$IRR = 10\% + ((820 / (820 + 488)) * (15 - 10))\% = 13,1\%$$

$$ARR = ((425116,93 + 318960,06 + 477864,95 + 4098,09)) - (224401,38 + 640515,75) / (1113172,2 + 640515,75) / 2 = 17,92\%$$

$$PP = 1753687,95 / 681014,01 = 2,57$$

$$PI = 681014,01 / 640515,75 = 1,06 = 106\%$$

Зведемо всі розрахунки в таблицю 3.13.

Таблиця 3.13

Розрахунок показників ефективності інвестиційного проекту*

№ п/п	Показники	2020 рік		2021 рік		2022 рік	
		1	2	1	2	1	2
1	IRR	-	-	13,1	13,1	13,1	13,1
2	ARR	-	-	17,92	17,92	17,92	17,92
3	ROI	-	-	119,81	150,06	134,66	159,64
4	NPV	-	-	4811,9	3610,31	5408,955	4098,09

*Складено автором за результатами власних досліджень

Як видно із проведених розрахунків 2 варіант запропонованого інвестиційного проекту є більш ефективним. Найбільш вигідним проектом для досліджуваної підприємства являється другий, так як доля чистого прибутку від даної діяльності, який розподіляється між партнерами, ТОВ «Альтея» визначається 70%. Вкладення коштів же по умовам даного варіанту з боку підприємства на 108225,07 тис. чеськ. крон менше ніж у першому. І хоча у досліджуваному періоді при першому варіанті чистий прибуток являється більшим ніж у другому, але прослідковується динаміка до його зростання за 3 роки.

Підводячи підсумок всьому вищесказаному, можна зробити наступні висновки. ТОВ «Альтея» має технологічні, якісні і економічні передумови для розширення своєї діяльності шляхом виходу на міжнародний ринок. Тому першочерговим стратегічним завданням подальшого розвитку підприємства постає проблема розширення його ринків збуту, тобто створення нового цільового

ринку для підприємства в Чехії. В якості проектних заходів пропонується реалізувати інвестиційний проект по відкриття меблевого магазину ТОВ «Альтея» (70%) в Чехії разом з Karel Kroupa (30%).

Тривалість інвестиційного проекту складе 3 роки, с 2020 по 2022 рік. Вартість реалізації даного проекту складе 108225,07 тис. чеськ. крон. Окупність проекту настане 2,53 (3) роки його реалізації.

Таким чином, запропоновані заходи є економічно ефективними і доцільними для їх практичної реалізації.

ВИСНОВКИ

Чеська Республіка - держава в Центральній Європі. На півночі межує з Польщею, на північному заході - з Німеччиною, на півдні - з Австрією і Словаччиною. За формою державного устрою є парламентською республікою. Населення - 10,6 млн. осіб (87-е місце в світі). Основу населення Чехії (95%) складають етнічні чехи і люди, що говорять на чеською мовою. Частка іноземців не перевищує 4% населення.

В цілому в світі за рейтингом конкурентоспроможності, що складається в рамках Всесвітнього економічного форуму, Чеська Республіка знаходиться на рівні третього десятка. Так, в період до світової фінансово-економічної кризи 2010-2011 рр. Чехія посідала 29 місце, що було одним з кращих результатів серед країн ЦСЄ: її обганяла тільки Естонія, зайнявши 25 місце. У період світової кризи позиції країни змістилися на 33 місце, проте згодом Чехія зміцнила свій рейтинг - за підсумками 2019-2020 рр. Чехія стала 31-ю у рамках рейтингу конкурентоспособності⁶.

Важливу роль у формуванні ВВП Чехії грає зовнішня торгівля товарами. Зовнішньоторговельний товарообіг Чехії за підсумками 2019 року доларовому обчисленні збільшився на 11,9% і склав 342,4 млрд дол. США, в тому числі чеський експорт зріс на 10,9% до 180,4 млрд дол. США, а імпорт в Чехію показав зростання на 13,2% і становив 161,9 млрд дол. США.

Економіка Чехії є експортноорієнтованою. У структурі чеських поставок переважає продукція групи СМТК «машини, устаткування і транспортні засоби», питома вага якої в чеському експорті становить 57%. Володіючи значним економічним потенціалом і розвиненою транзитної інфраструктурою, Чеська Республіка входить в десятку найбільших торгових партнерів Росії в ЄС і в двадцятку в усьому світі.

Чехія має досить сприятливою підприємницьким середовищем вже протягом багатьох років. Інтегрованість країни в Євросоюз і вимоги відповідності нормам ЄС стали передумовами створення відносно комфортних умов для

ведення бізнесу та залучення з цією метою значного числа іноземців. Досить велика свобода у веденні бізнесу стала основним принципом в підтримці малого і середнього підприємництва на рівні держави.

Чеська Республіка має добре розвинену інфраструктуру, мережу залізних і автомобільних доріг. Домінуюча роль належить автотранспорту. Його використовують близько 66% чеських експортерів, залізні дороги - 26%, повітряний транспорт - 6%, внутрішній водний транспорт - близько 1%. Через країну в західному напрямку прокладена система експортних газопроводів. Перевага Чехії щодо логістичних маршрутів визначається її місцем розташування та оточенням країнами, з якими Чеська Республіка має стійкі торгово-економічних відносини, підтримує і розвиває взаємовигідну торгівлю.

Чеська Республіка є політично і економічно стабільною країною. Перспективи діяльності українських компаній мають позитивну тенденцію, а чеський ринок в середньостроковій перспективі буде залишатися досить привабливим для українських інвестицій.

На сьогоднішній день найбільш перспективними товарами для експорту до Чехії є: автомобілі та запчастини для машин; меблі, і компоненти; готові кондитерські вироби; папір і картон, пакувальні матеріали; каучук, гума та вироби з них; електротехніка та компоненти; запчастини для машин і авто компоненти; склотара; хімічна сировина; пиломатеріали, меблі та компоненти.

Основними бар'єрами експорту до Чехії є: митно-тарифне і нетарифне регулювання Чеської Республіки як члена ЄС, яке проводиться в рамках спільної торговельної політики ЄС і є обов'язковим до виконання і прямий виконавчий характер; при ввезенні імпоротної продукції на митну територію Чехії необхідно сплачувати ПДВ, стандартна ставка якого становить 21%.

ТОВ «Альтея» - один з найбільших виробників м'яких меблів на території України і один з найпопулярніших брендів м'яких меблів. Починаючи з 2017 року ТОВ «Альтея» визначила одним із стратегічних напрямків розвитку вихід на загальноєвропейський ринок і створення власної роздрібною мережі в країнах Європейського Союзу.

ТОВ «Альтея» має технологічні, якісні і економічні передумови для розширення своєї діяльності шляхом виходу на міжнародний ринок. Тому першочерговим стратегічним завданням подальшого розвитку підприємства постає проблема розширення його ринків збуту, тобто створення нового цільового ринку для підприємства в Чехії.

В якості проектних заходів пропонується реалізувати інвестиційний проект по відкриття меблевого магазину ТОВ «Альтея» (70%) в Чехії разом з Karel Kroupa (30%). Karel Kroupa спеціалізується на виробництві меблів, але на сьогоднішній день має низку конкурентоспроможності і знаходиться на межі банкрутства. ТОВ «Альтея» буде являтися інвестором створення нового меблевого магазину в Чехії та просування його на регіональному ринку. Виробництво меблів буде відбуватися на території Karel Kroupa, потрібні капітальні вкладення будуть розподілені між ТОВ «Альтея» і Karel Kroupa.

Тривалість інвестиційного проекту складе 3 роки, с 2020 по 2022 рік. Вартість реалізації даного проекту складе 108225,07 тис. чеськ. крон. Окупність проекту настане 2,53 (3) роки його реалізації.

Таким чином, запропоновані заходи є економічно ефективними і доцільними для їх практичної реалізації.

ДОДАТКИ

Додаток А

12 контрольних показників конкурентоспроможності економіки Чеської
Республіки

Показник	Місце в світі, (показник періоду 2018-2019)
Якість інститутів управління	52 (54)
Інфраструктура	49 (43)
Макроекономічна стабільність	8 (19)
Здоров'я і початкова освіта	23 (25)
Вища освіта і професійна підготовка	27 (27)
Ефективність ринку товарів і послуг	38 (36)
Ефективність ринку праці	41 (44)
Розвиненість фінансового ринку	23 (27)
Рівень технологічного розвитку	33 (29)
Розмір внутрішнього ринку	46 (46)
Конкурентоспроможність підприємств	30 (32)
Інноваційний потенціал	36 (37)

Складено по: [1, 2, 3, 4]

Додаток Б

Найбільші компанії Чехії в 2019 р.

Компанія	Сектор	Власник	Оборот, млрд євро	Персонал, чол.
Skoda Auto	Автомобілебудування	Німеччина	15,9	31626
Alpic Energy	Комунальні послуги	Швейцарія	5,5	120
Hyundai Motor Manufacturing Czech	Автомобілебудування	Республіка Корея	5,4	2563
Unipetrol RPA	Нафтохімія	Польща	4,5	2733
RWE supply&trading CZ	Комунальні послуги	Німеччина	4,1	15
CEZ	Електроенергетика	Чехія	3,0	5155
Continental automotive Czech Republic	Автомобілебудування	Німеччина	2,8	10291
Moravia Steel	Чорна металургія	Чехія	2,3	306
Continental Barum	Нафтохімія	Німеччина	2,2	4074
Kaufland Ceska Republika	Торгівля	Німеччина	2,2	11914
Ahold Czech	Торгівля	Нідерланди	2,0	10604
Republic Cepra	Нафтохімія транспорт	Чехія	1,9	754
MOL Ceska	Нафтохімія	Венгрія	1,8	217
Tesco stores CR	Торгівля	Великобританія	1,7	11210
Lidl Ceska Republica	Торгівля	Німеччина	1,7	6375

Складено по: [1, 2, 3, 4]

Додаток В

Основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Альтея»*

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Необоротні активи, тис. чеськ. крон	28684	24543	37470
Вартість основних фондів, тис. чеськ. крон	19214	15128	25317
Оборотні активи, тис. чеськ. крон	344895	312403	317320
Обсяг реалізації (за собівартістю продукції), тис. чеськ. крон	284362	421625	461025
Обсяги реалізації та надання послуг (чистий дохід), тис. чеськ. крон	405349	576723	605425
Середньоспискова чисельність робітників, чол.	161	103	110
Продуктивність праці, тис. чеськ. крон	1766,22	4093,45	4191,14
Фондомісткість, грн.	0,07	0,04	0,05
Фондовіддача, грн.	14,80	27,87	18,21
Чистий прибуток від основної діяльності, тис. чеськ. крон, усього, в т.ч.:	28621	557	18245
— на 1 грн. виробничих основних засобів, грн.;	1,49	0,04	0,72
— на 1 грн. виробничих затрат, грн.	0,10	0,001	0,04

*Складено автором за результатами власних досліджень

Додаток Д

Концепція проекту відкриття меблевого магазину в Чехії

Фактори	Прояв факторів
1. Причини ініціалізації проекту	- Перспективи збільшення ефективності ведення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. - Проблема пошуку нових ринків збуту.
2. Сутність запропонованої ідеї та способи її використання для розв'язання конкретної проблеми організації.	Розроблення міжнародного проекту підприємства, як способу виходу на зовнішній ринок, а саме відкриття нової філії компанії на чеському ринку.
3. Мета проекту	Збільшити ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства, а також забезпечення чеського ринку високоякісною меблевою продукцією.
4. Очікувані вигоди проекту	Завдяки розробленому проекту вдасця отримати наступні вигоди: - збільшення числа споживачів; - збільшення прибутку.
5. Допущення та ризики проекту	- Відсутність кваліфікованої робочої сили - Політична та економічна нестабільність - Ризик неефективної роботи зовнішньоекономічної стратегії підприємства - Затримка постачання виробничого обладнання.

Додаток Ж

Шляхи мінімізації ризиків при реалізації інвестиційного проекту*

Ризик / Можливі збитки, тис. чеськ. крон	Методи впливу	Напрямки впливу	Кошти на реалізацію даного методу управління ризиком
1. Ризик втрати доходу через брак виробничого персоналу / 530082	Зменшення розміру збитків	Провести ряд організаційних заходів щодо набору потрібної кількості персоналу	Додаткових витрат не вимагає
2. Ризик погіршення платіжних умов і зміни цін постачальників / 220867,5	Запобігання збиткам	Диверсифікація постачальників	Додаткових витрат не вимагає
3. Ризик відмови споживачів від замовлень / 220867,5	Зменшення розміру збитків	Скорочення витрат на виробництво шляхом посилення контролю витрат і організації виробництва	Додаткових витрат не вимагає
4. Ризик втрат через несплату робіт / 88347	Запобігання збитків і зменшення їх розміру	Попереднє вивчення платоспроможності замовника, його фінансового стану, використання факторингу	Факторинг – від 2 до 50% від суми дебіторської заборгованості
5. Ризик втрат від зменшення частки на ринку / 220867,5	Запобігання збитків	Постійний моніторинг і прогнозування дій основних конкурентів	Додаткових витрат не вимагає
6. Ризик втрат через постачальників / 88347	Запобігання збитків	Посилення контролю виконання постачальниками договірних умов, заділи штрафних санкцій в договорах, які адекватні можливим збиткам	Додаткових витрат не вимагає
Всього: 1369378,5 тис. чеськ. крон			4417,35 тис. чеськ. крон

*Складено автором за результатами власних досліджень

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Квашніна Ю. Міграційний криза в ЄС: національні відповіді на загальний виклик / Ю. Квашніна, А. Кузнецов, О. Четверикова // Світова економіка і міжнародні відносини. - 2019. - Т. 61. - №1. - С. 104
2. Четверикова А.С. Положення країн Вишеградської групи в умовах загострення міграційного кризи в ЄС / А.С. Четверикова // Контури глобальних трансформацій. - 2019. - №4. - С. 130-143.
3. Четверикова А.С. Чехия как внешнеэкономический партнёр России / А.С. Четверикова. - М.: ИМЭМО РАН, 2019. - 130 с.
4. Arltova M., Smrcka L., Vrabcova J., Schonfeld J. The Ageing of the Population in Developed Countries - the Economic Consequences in the Czech Republic // Economics and Sociology. - 2018. - Vol. 9. - № 2. - P. 212.
5. Koehler J., Laczko F., Aghazarm C. and Schad J. Migration and the economic crisis in the European Union: implication for policy. - Brussel: IOM, 2019. - P. 76-77.
6. База даних Євростата [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
7. Обзор состояния экономики и основных направлений внешнеэкономической деятельности Чехии в 2019 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://admin.ved.gov.ru/uploads/obzor_economy_Czech%20_2019.pdf
8. Офіційний сайт Agrofert. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.agrofert.cz/en/about-agrofert/agrofert-group>
9. Офіційний сайт всесвітнього економічного форуму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.weforum.org
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів Чехії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfcr.cz/>
11. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим

доступу:

https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS?view=chart&year_high_desc=true

12. Офіційний сайт Чеського бюро статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.czso.cz
13. Офіційний сайт Чеського національного банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cnb.cz
14. Ринок праці в Чехії. Чеський статистичний офіс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.czso.cz/csu/czso/labour-market-in-the-czech-republic-time-series-1993-2019>
15. CEZ Group Annual report 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cez.cz/edee/content/file/investori/vz-2019/vz-2019-en.pdf>
16. Coface CEE Top 500 ranking. 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coface.com/News-Publications/Publications/Coface-CEE-TOP-500-Companies-2020-Edition>
17. Czech Republic. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mfcr.cz/en/statistics/macroeconomic-forecast/2020/survey-of-macroeconomic-forecasts-novem-33603>
18. European Commission. Standard Eurobarometer 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/COMMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/>
19. Eurostat. Healthy life years and life expectancy at birth. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/health/health-status-determinants/data/main-tables>
20. Foreigners in the Czech Republic-2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/engkapitola/ciz_publikace
21. World population ageing report 2017. United Nations. P. 124, 134. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2017_Report.pdf.